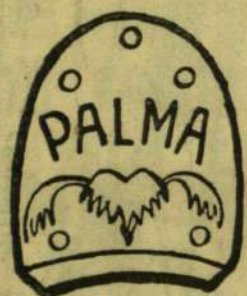

A valódi Palma kacsuk sarok elterjedésének aránya

1910. évben

1913. évben

legékesebben bizonyítja hogy a valódi Palma kacsuk sarok minősége mindenkit meghódít

48. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 30.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármege-utca 11.	Egyes szám ára 40 fillér.	Előfizetési feltételek: Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona.	A "Világkrónika"-val negyedévenként 1 koronával több.	Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.
--	---------------------------	--	---	--

HERCEG LICHTENSTEIN JÁNOSNÉ GRÓF ANDRÁSSY MARICZA ÁTVEZETI A TÁRSASÁGOT A MEGÁRÁDT TOPLYA FOLTÓN.

TAVASZI JÁTÉK

REGÉNY. IRTA LAKATOS LÁSZLÓ

A leány alig birt szólni Henriknek. Dideregve állt előtte és most először érezte, a mikor a férfi előtt állt, hogy az valóban ura és parancsolója, életének intézője. Anna Henriket nézte és most valami homályos félelem szállt meg. Mit fog Henrik ehez szólni? ... Henrik semmit sem szólt. Végre is a leány mondta az első szót.

— Elment ...
Henrik nem tudott felelni.
— Elment, — ismételte. — Elküldtem a bírót, Henrik ...
Majd hirtelen félelmében mintegy magát igazolva hozzátette:
— A hogyan maga kívánta, Henrik ...
Henrik kezét csókolta a leánynak. Úgy érezte, hogy meg van hatva.
— Köszönöm, Anna, — mondta.
Szerette volna a leányt átölelni, de nem mert.

— És a szülők? — kérdezte azután aggodalmasan.
Anna nem ezt a kérdést várta.
— A szülők beleegyeztek.
— Belegyeztek? ...
— Nem szóltak semmi ... Belenyugodtak ...
Akkor hát semmi sem áll boldogságunk útjában, — mondta Henrik és szeliden, inkább megindultsággal, mint hévvel, megölelte a leányt. Titokban Henrik most arra gondolt, hogy: lám, milyen könnyen ment minden. A másik elleni harc nem is volt igazi, komoly harc ...
Sokáig hallgattak és nem tudtak valóban vidáman lenni.

— Most majd én kérem meg a kezét, — szólt végre Henrik tétován.
A leány nem felelt. Henrik feszengett.
— Ha akarja Anna, még ma megtehetem.
A leány elpirult a boldogságtól. De azután eszébe jutott szüleinek kedve:
— Még ne ma, Henrik ... ma talán még nem egyeznének bele ...

Henrik nem kutatta, hogy miért nem egyeznének bele még ma. Söhajtott. A leány azt hitte, hogy Henrik a szomorúságtól sóhajt, talán a férfi is azt hitte, bár belül némi könnyebbég félt érzett. És ezért is sóhajtott.
— Ma nem ... akkor hát mikor? — kérdezte Henrik, a ki, hogy nem kellett rögtön cselekednie, megint a legbecsületesebben érzett és gondolkodott.
— Talán egy hét múlva, — vélte Anna.
— A mikor maga parancsolja, — mondta a férfi és a hangja önkéntelenül is úgy hangzott, mintha valami nagylelkű ajándékot nyújtana a leánynak azzal, hogy megkéri a kezét.
Majd sok kötelességérzettel ezt mondta:
— Bizzék bennem, Anna!
A leányt ez a fogadkozás kissé meglepte. De azért csak ennyit mondott:
— Bízom magában, Henrik ...

Azután másról igyekeztek beszélni. De a szavak ma különös nehezéssel érkeztek és Anna nemsokára eltávozott.
— Nem akarok ma sokáig elmaradni, feltűnő volna, — mondta a leány, a mikor távozott.
Henrik búcsúzások mely tisztelettel kezelt csókolta a leánynak.
— Anna, én menyasszonyom! — mondta.
A leány szótlan felindulásban távozott.
Otthon is hallgatag volt és csak vacsora alatt volt szembetűnően előzékeny a szüleihez. Jó kedvet igyekezett nekik szerezni és kényszeredetten tréfálkozott is. Az óregek szótlanok maradtak, de azért már nem voltak szomorúak. Látszott, hogy már nem tekintik a dolgot csapásnak.
— Hiszen Anna még nagyon fiatal és nagyon szép is ... Talál majd férjet olyant, a ki nagyon tetszik neki, — ezt gondolhatták magukban.

Anna, a mikor aludni tért, a gyertyát sokáig égette leányágya mellett. A gyenge, imbolygó lángtól félvilágos szobában a falnak meresztette szemét és a jól ösmert árnyékokat bámulta, a szekrényeket és a székeket, a melyek már annyi esztendő óta itt állnak és annyi esztendő óta esténként egyforma ritmussal reszket az árnyékuk a gyertya lángjától félig világos, félig homályos falon.

Henrik este a Karenina Annát olvasta. Azoknál a fejezeteknél tartott, a melyekben a szerelemre és becsületességre hivatott Wronsky gróf halálos szenvedélyben közeledik Karenina Annához. Henrik sóhajtva irigyelte a fényes kozáktisztet, a ki most áll ébredező nagy élet-szenvedélyének küszöbe előtt és a ki még szabad, kötetlen ember ... Azután mintegy megsejve a regény végét, Karenin államtanácsos feleségére, Arkadjevna Annára gondolt, Anna elárultására. Most is sóhajtott.

Közvetlen elalvás előtt pedig szenvedélyes faldoklással csókolta a kámeát azon a gyűrűn, a mit Annától kapott. Azután a gyűrűs újját is csókolta. Kinek az újját jelentette most a saját csókokkal borított gyűrűs újja? Az ő Annájáét, a Karenina Annáét, vagy általában csak nőt, ösmeretlen, titokzatos nőt ... Esetleg a saját magát, Henrikét, mert hiszen Henrik saját magát is nagy imádatlalt szerette.

XVIII.

Henrik az ígért egyhetes haladék után sem kérte meg Anna kezét. Maga a leány mondta, hogy ne tegye, mert úgy látja, hogy szülei még mindig nem adnák őt Henrikhez feleségül. Idő kell, a mig az első füstbe ment mátkaság elfelejtődik.

De ha Henrik nem is kérhette meg a leány kezét, azért folytatták a vőlegény-menyasszony játékot. Am a játék mind keserűbb lett, eleintén kedves hamvassága leporolt és mérges tüskék nőttek a helyébe. Most már alig volt nap czivakodás nélkül.

Mi okozta ezt? Hiszen még jobban szerették egymást, mint azelőtt. De a több mint félesztendő szerelem nem haladhatott előre és a titkos mátkaság, a mely szavakban és ritka csókokban merült ki, mindkettejük kedélyét megrontotta. Henrik — bárhogyan is küzdött — újra a régi lett. Kiszta azt, a kit szeretett és kizozta önmagát is. Közben pedig Anna is teljesen olyan lett, mint Henrik és a férfi nagy megdöbbenéssel állapította meg gyakran önmagában, hogy Annának ez a kínzó, önmagát rongáló szerelem kell és hogy a leány annál jobban szereti vőlegényét, mennél jobban gyötri az őt. Százszor összevesztek, mindannyiszor kibékültek és ilyenkor szerelmük még forróbb, még odaadóbb, de egyttal még kínzóbb is volt, mint azelőtt.

Henriket minden bántotta. A vőlegény és a menyasszony elnevezés, a házasság gondolata, Anna makacsaságai. Bántotta, ha a leány feltékeny volt rá és az még jobban fájt, ha Anna minden féltés nélkül szabadjára engedte őt. Felbűszította a szülőkkel való kicsinyes és gyermekies küzdelem, de reszketve várta, hogy mikor engednek a szülők és mikor kell polgárok módjára házasságot kötnie. Közben az a gondolat is kizozta, hogy vajjon Anna az igazi nő-e, a kire várt? Olykor egész bensője kételkedett Anna szerelmében, mások meg kibíratatlan tehernek találta a leány gyengéd ragaszkodását. A jövőjének a gondolata — Henrik ezt azelőtt sosem ösmerte — most szintén zaklatta. Mi lesz vele, ha már nem fogja szeretni Annát? Vagy mit tesz, ha a leány hagyja őt ott? És ha mégis elvinné, milyen lesz az ő férfi élete? Közben váratlan anyagi kellemetlenségek is érték Henriket, a kit egy jóságos

sors azelőtt megkímélt e fajta bajoktól és ez végleg megbolygatta őt.

Anna is nyugtalan lelki életet élt. Őt is egyformán kizozta a féltés és a hüség, sőt olykor attól a gondolatától is megretent, hogy a Henrik felesége lesz. A férfi regényessége őt is megmetyeltyezte; voltak felőrái, a mikor attól félt, hogy köznapi házasságban — mint apáé, anyáé, — kölcsönösen kibűl most forró és kínzó szerelmük. Azután a leány megértette, hogy ez a félelem lelki és erkölcsi betegség. Szánta-bánta, hogy nem lett belőle polgári asszony és a bírót, mint visszahozhatatlan rózsás multat siratta. Egyziben Anna hangosan meg is mondta ezt Henriknek, a ki erre halott-fehér lett és örökre ott akarta hagyni a leányt. Am Anna tédre borult, zokogott és úgy tartotta vissza Henrikét, hogy térdénálva is a férfi kezét fogta és csókolta. Erre Henrik is sirva fakadt, ő is letérdelt és a mikor a vonagló zokogásban mindketten kimerültek, csókok között ígérték meg egymásnak, hogy egyikük sem bántja többé a másikat, jők lesznek egymáshoz és mihamarabb házasságban egybekelnek. Másnap azután újra összezivódtak, hogy megint könnyek és fogadkozások között békülhessenek ki.

Mindketten kéjelegtek a szenvedésben, a melynek alig volt külső oka. A házassági akadályt maguk keresték, növelték nagyra. A leány szülei előtt még egyetlen egyszer sem hozta komolyan szóba a mátkaságukat és Henrik ezt sejtette. Érezte, hogy már a leány is olyan, mint ő, az ő életének éltető eleme is a czélnélküli vágyakozás, az oknélküli szenvedés és a szünetnélküli önmeczeangolás lett. Henrik egyszer meg is mondta mátkájának:
— Anna, azt hiszem, mind a ketten gonosz bolondok vagyunk. Semmiben sem tudunk hinni, még a saját szerelmünkben sem.
A leány ezért halálosan megsértődött, majd bevallotta, hogy Henriknek igaza van és erre kölcsönösen megígérték egymásnak és önmaguknak, hogy megváltoznak. Egészségesek lesznek és nem bántják egymást.

Százszor megfordult bennük az a gondolat is, hogy elváljanak. Szerelmében válnak meg és megszabadítják egymást egymástól. De alig hogy ebben megegyeztek, eszükbe jutott, hogy nem tudnának egymás nélkül élni és erre örök hűséget fogadtak.
Kettejük között Henrik volt a boldogtalanabb. A leány legalább őszintén szűrcsölte a maguk okozta szenvedés titkos és mérges gyönyörét, de Henriknek világosabb perzei is voltak és ilyenkor önmagában gúnyolódott okozott szenvedésén. Már az önkínzás sem hozta tökéletes kéjt a számára.

Napközben állandóan együtt voltak és csak az éjszaka hóhortja volt az, a mely egyedül, külön-külön kizozta őket. Viharos napjaink után álom és szendérgés nélkül heverték nyoszolyaikön és önmagukra, az elkárhozott szerelmükre gondoltak. Ilyen éjszakákon százszor is meggyűlölték a ház másik felében álmatlan-kodó szerelmét és ugyanannyiszor megbocsáttattak neki, miközben saját magukat átkozták. Másnap azután kicserélték enyhülés nélküli éjszakai gondolatait és mert azok rendszerint egyeztek, azt hitték, hogy ez kölcsönös szerelmük hatalmát jelenti.

Henrik, hogy súlyos lelki bajától szabaduljon, dolgozni próbált. Nem tudott. Azután arra gondolt, hogy rövid időre szanatóriumba megy, a hideg víz alá áll. De a leány nem engedte őt el. Így továbbra is együtt maradtak és hosszú, megoldatlan szerelmüknek a lelkükben gyökerező újmalma új gyötrelmeket termelt számukra. Titkos imáiban Henrik azt kívánta, hogy bár történnék valami egészen véletlen esemény. A leányt adnák erőszakkal

máshoz férjhez, vagy ő ábrándulna ki Annából és szeretne bele más nőbe. Egyik eset sem következett be. Annát a szülei nem kényeszerítették senkihez feleségül és Henrik, mennél kínzóbbak lettek az őszi napok, annál jobban szerette Annát. Együtt maradtak, nyomorúságos szerelmükben tovább szenvedtek.

A férfi egyziben sok meggyőződéssel és sok alázattal így szólt Annához:

— Édes szerelmes, bocsássa meg, hogy megösmérkedtem magával ... A mikor én megösmertem, maga rendes házileány volt, szive és esze tiszta. Azt hittem, hogy a tavaszom lesz, a melyben felüdülok és régi szenvedéseimből kigyógyulok ... De látom, nem ez történt ... Nem maga gyógyított ki engem, de én méteyeztem meg magat és közben magam is még betegbb lettem ...

— Henrik, — mondta a leány, — Henrik, hogy beszélhet ilyent ... Mi lett volna belőlem maga nélkül. Eلسenyvedtem volna és ma a vidéki bíró engedelmes felesége volnék, nem tudnám, hogy mi az élet.

— Hát ez élet a maga számára, Anna, ez a nyomorúság, ez a szenvedés?

— Oh, ez boldog szenvedés, — mondta Anna és könny csillogott a szemében.

De mások viszont a leány korholta Henriket:

— Miért is jött el? ... Miért zavarta meg életemet, a mely nem változott gyermekkorom óta és boldog volt, mint a gyermek ...

— Anna, ne felejtse el, maga kérdezte egyszer tőlem, hogy mi lett volna magából nélkülem ...

A leány, mintha komoly bünt restelne, lehajtotta fejét.

— Igaza van, Henrik ... Bocsásson meg. De azután Henrik kezdte újra:

— Nem, Anna, igaza van. Nekem nem volna szabad tiszta életű leányhoz közelednem ... Csak rossz asszonyhoz vagy ledér leányhoz ... Sosem is teszem többé, hogy fiatal leány szerelmét fölkeltem.

— De Henrik, hát nem engem akar szeretni, engem, csak engem és mindig csak engem ...

— De igen Anna, magát, csak magát és mindig csak magát.

És Henrik maga sem hitt a szavainak.

Sokat gondolkodott a dolgokon Henrik és egyszer megállapította:

— Az a baj, hogy nincs szívünk, egyikünknek sincs szive ...

Anna ezt nem értette meg.

— Nincs szívünk? Hiszen szeretjük egymást.

— Halálosan szeretjük egymást, Anna, de ez semmi ... Én nem azt a szivet gondoltam, a melyik csak szeretni tud és a melyik csak érzelge ... Én a jó szivre gondolok, arra, a mely sirni tud, vérezni, a melyik szánakozik a más baján és titokban azon zokog, hogy nem tud a világ nyomorúságán segíteni ...

— De Henrik, — álmélkodott a leány, — hiszen maga jó ... Mindig ad a koldusnak. Henrik fanyarul mosolygott.

— Azért? ... Hogy azért jó vagyok? ... Szeretnek jó lenni, igazán jó, czél nélkül, ok nélkül jó. Szeretnek jó lenni, olyan jó, hogy azt szavakban ki se tudjam mondani és maga mégis megérezze ... Anna ... Szeretnek olyan jó lenni, hogy az én nagy jóságomtól maga is jó legyen, Anna ... Szeretnek jó lenni belső rendeltetésből, magasabb elhivatottságból, szeretném, ha engem is megszálna az a nagy, dühös erejű szeretet, a mely meglegedettké, kibékülteké és szentekké tette az evangelistákat ... Szeretnek tudni megbocsájtani magamnak és másoknak ... Átölelni az egész világot és nem bántani senkit ... magamat sem ... Szeretnek a jóságtól megszállott ember lenni ... talán hinni is szeretnek ... De (Henrik hangja faldoklott) együgyű vagyok ezekben a dolgokban ... Korán beszennyezett a tudás és azt is tudom, hogy a hit utolsó lépcsőfoka mögött vaksetét ür tátong ... Már nem hiszek a tudásban és a hitet már nem tudom ... Csak egyet tudok, a saját rossz-ságomon sirni ... de talán ez is valami ...

Keserves zokogásban rengett a férfi keble. A leány értetlenül bánta rá. Ez idegen mu-

Özvegy gróf Andrassy Manoné, gróf Pálffy Gabriella, ki most ünnepli nyolczvanadik születésnapját.

zsika volt a számára ... Ő még nem szenvedett annyit, mint Henrik ...

— Így folytak napjaink. Közben erős tél lett. A vizek befagytak és fehér hóréteg ült Buda hegyeire. Anna kis bundában járt Henrikkel az utcákon és olykor kedve lett volna szánkázni is. Kijárt a Vérmező melletti kocsolyapályára. Henrik hűségeen elkísérte őt és esténként, ha a zeg-zúgos budai utcák alacsony házai között hazamentek és Henrik a kicsiny, az emelt járdájú utca szintje alatt a földbe épített házakat nézte és a sok farostélyos, ködtől befutott ablakon át meglátta a szoba asztalán álló kis lámpa világosságát, egészen megenyhült. A család, a gyermek, mint valami elérhetetlen, távoli ígérlet, fehér tündökléssel lebegett ilyenkor előtte és keserű fájdalomában a szivet szerette volna átöfönni azért, hogy bár mennyasszonya mellett halad, mégis meghódíthatatlan álom marad számára a család, a gyermek és a békeesség ... Ilyen esti utak után, ha éjszaka egyedül ült rózsaszínű gyertyától világos szobájában, fehér papírlapra szinte tébolyultan és minden összefüggés és érteleml nélkül irt le ilyen szavakat:

— Apa ... anya ... jó gyermek ... dá ... dá ... nem szabad rossznan lenni ... Jánoska ... anyát jobban kell szeretni, mint apát ... tejben kása ... tente baba ... na, mondd szépen: papa ... papa ... katoná bácsi ... egyszer volt, hol nem volt ...

Egész árkusokat irt így tele, mig csak el nem restelkedett (önmaga előtt) és az értelmetlen írka-írkát a kályhába nem vetette, a hol jó erdőszaggal égtek a finom fahasabok.
Karácsony előtt együtt kimentek a budai piacra és fillérekéből gazdagon megajándékozták egymást. Henrik czukros bárányt, aranyos diót, üveggyöngyöt, játékokat, narancsot, kőccsal tömött kis vászonbabát vett Annának. A leány a férfinak kis skatulya játékkatonát ajándékozott ... És karácsony estéjén Henrik az otromba, lakkos mázolású, kis fakatonákkal játszott. Azokat vezényelté sakk-asztalán. A sakk-asztalt nagy, zöld csataternek képzelte Henrik fantáziája, a melyet szándékkal, nem egészen őszintén gyermekekre, boldogra igyekezett ezen az estén idomítani ... Végre is aztán beleúnt a csatározásba és az összes katonákat egyetlen nagy A betűbe rakta úgy, hogy a betű felső csücskén a kapitány állott, a kapitány, a kit irdatlan nagy csákója különböztetett meg a többi favitétől.

XIX.

Henrik ebben az időben ezeket a feljegyzéseket irta naplójába.

Tudom, magam is érzem: színész vagyok ... Csak játszom, másoknak és még sokkal inkább magamnak játszom ... De viszont őszintén játszom és nem tudnék élni, ha nem játszanám ... Komédiás vagyok csak, de becsületes komédiás ...

Vajjon csakugyan én rontottam meg Annát? ... És a romlása meddig tart? A mig szerelme, a mely, érzem, egy napon el fog repülni kebleből képeimmel együtt ... És azután ki fog következni? ... A bíró, vagy más valaki? ... Nem! Senki más nem fog következni ... Én következem majd újra, aranyos emlékezésben leszűrt emlékem, a mely olyan lesz, a milyennek Anna áldott esztendő előtt, a mikor még nem is tudta, hogy rólam álmodik ... Olyan lesz az emlékem és olyan lesz, a milyen én szeretnék lenni a való-ságban ...

Péntek.

Anna fonyadt virágszál. Friss és nedvdús volt, a mikor megösmertem, de elhervadt, a mikor megérintette kezem, a melyben gyáván és titokban, önmagát hevítve, az életnek minden perzselő forrósága lakik.

Szombat.

Aggodalmas, az életet vágyó és az élettől megtáborodó életmeknek egyik nagy kínja mindig az volt, hogy gyakran csak olvasmányaimon át tudtam és mertem élni ... Már hónapok óta lakom Budán ... A szeliden lankás hegyek megbűvölnek, az enyhe levegő megizsít, lelkem — ha itthon is ülök — a szűk utcákban kóborol és mégis Budának bűbája ma kopogtatott legerősebben a szivemen, arra, hogy Krudy Gyulának egy budai czukrászdáról szóló bájos, pasztellszerű skiczcét olvastam ... Ma értetem meg először Budát, idegen írásból, pedig már több, mint félv év óta lakom ebben az álmvárosban.

Vasárnap.

Vasárnap van ... Annának az anyja templomba ment ... Ő mért nem ment vele? ... Gyűlölm Annát ... Én miért nem mentem vele ... Gyűlölm magamat ... Hitzomjúságom, ez a mohó új érzés, vajjon nem szintén komédia-e? ...

Hétfő.

Ma halálos veszekedésünk volt Annával ... Nem békültünk ki ... Most már órák óta egyedül vagyok ... és mégis egészen nyugodt. Jól érzem magam ... Nem értem.

Szerda.

Talán ha elvinném Annát feleségül, akkor jobb volna ... Nem, nem, nem! Akkor nemcsak a kínzó rohamok tépnek sebeket rajtam, hanem a házasság vasarincsa is véres csíkokat vágna a testemen ... Nem lehet megönszülöm ... Ha megtenném, akkor a szerelmi marcangolás házassági perpatvarra aljasodna ... Belehalnék.

Csütörtök.

Ágota ma jutott először eszembe hónapok óta ... Vajjon mit csinál most? ... Hozzá is rossz voltam szegénykéhez ...

Péntek.

Anna ma azt vágta az arcomba, hogy önhitt vagyok ... Ezt feletem neki:
— Az vagyok. De jogom van rá.

— Ö megkérdezte, hogy miért van jogom. Nem tudtam neki felelni. Most már tudom a felelet. Ezt kellett volna felelelem Annának:

— Önhitt vagyok, mert jogom van rá. És azért van rá jogom, mert, bár nem végeztem semmit, jót nem tettem, nem dolgoztam, nem vagyok másoknál sem tehetségesebb, sem nevesebb, mert bár életem nem volt más, mint a melabú mécesesénel való virrasztás, azért mégsem találtam eddig embert, a ki a szándékai-ban, az álmaiban (de nem létező a fontos!), a ki az el nem ért dolgok, miatti bánatában nálam különb lett volna ... És azután még egy. Még senki annyi dologról önként le nem mondott, mint én ...

Ezt kellett volna felelelem Annának, ugy-e, és igazam lett volna. Vagy nem? ... A lemondás talán nem is erényem nekem, talán csak gyöngösgésem ... Lelki sápkór vagy mi más? ... Nem tudom! ...

Szombat.

Ágyamból ugrom ki, hogy ezeket a szavakat ide írjam. Anna két hét előtt azt mondta nekem, hogy már azért sem jön hozzám, mert férfiatlanságom mellett kégyetlen is vagyok. Gyávasságból kizoztam őt ... Akkor nevettem ezeken a szavakon, most hirtelen eszembe jutottak és úgy érzem, mintha Anna tüzés kálybapiszkalóként forgatná őket bennem ... Most már leirtam a tüzés szavakat és már könnyebb nekem, már nem fáj. Aludni térek.
(Vége következik.)

KANYARÓDÓ A MLESZKI-HÁGÓN.

KAUKÁZUS HEGYEI KÖZÖTT.

A Fekete-tenger rivierája, Tiflis, Orosz hódító politika.

A Kaukázus az emberiség bölcsőjének óta nagy szerepet játszott a világtörténelemben. A Fekete- és Kaspi-tenger közé beékelte földszoros, felleget verő hegyeivel felette alkalmas talaj volt a népek vándor-korában az ellenség elől meghúzódni. A hozzáférhetlen sziklaszorosokban a különböző törzsek biztonságban érezhették egymás támadásaitól magukat.

Nem érthető-e tehát, ha a legrégebb legendák nagy része e vidékhez fűződik. A mythologia nem egy költői terméke fűződik a hatalmas sziklához. Prometheus, mint tudjuk, itten szenvedte kegyetlen büntetését, és Kolhis, hol az argonauták az aranygyapjat megtalálták; Kutais, az egykori Mingrelia maig virágzó fővárosa. És így minden lépten-nyomon akadunk hajdani események színhelyére, melyek mélyen és eltörülhetlenül vannak bevésődve az emberiség emlékezetébe.

Az idők folyásával sok minden megváltozott még itt, az «operenciás tengeren túli» Kaukázusban is. Ma vasutak szelik át a hajdani járhatlan vadonokat. Sőt legújabbban autók közlekednek az országutakon. A tengerpartján felkapott üdülőhelyek emelkednek, a hegység

A KOBÍ-HEGY ÉS A TEREK FOLYÓN ÁTVEZETŐ HÍD.

járatok tartják fenn. A hajdan napokig tartó vándorlást ma mindössze tíz óra alatt tehetjük meg, bár ezt a gyors közlekedési módot nem ajánlhatom senkinek. A tájkép szépsége vesztit általa első sorban. A sebesség nem engedi meg, hogy a környék nagyszerűségét kellőleg felfogjuk. A legváratlanabb kilátások egymásba olvadnak, ellapulnak, míg végre az egész Kaukázus hegyláncza vad szakadékaival, hótakart csúcsaival és csillogó jégmezeivel egyszerűen panorámává lapul.

Végre is itt a Kaukázusban, mint bármely más helyen a világon, nem az egyszerű látás, nem az átutazás az, a mi érdekes, de a tartózkodás, az itten lét mind olyan. Érintkezés a néppel, megismerése a viszonyoknak bir értékkel. E tekintetben pedig kevés hely nyújthatna több anyagot. Ritkán lehet alkalmunk gazdagabb és változatosabb tapasztalatokat szerzhetni, mint éppen ezen a kiváltságos földön.

A Kaukázust a mai napig a legváltozatosabb népek lakják. Vannak eraniak, turkománok, örmények, cserkeszek, dagestánok, tatárok, szlávok, de ki tudná mind e különböző népfajok leszármazottait osztályozni, kik itten megtelepedtek és mai napig megmaradtak eredetiségükben.

A georgiai tartja magát e föld valódi urának. Uralkodásuk a leghosszabb és a legfényesebb volt. Még a VI. században megkeresztel-

legszebb pontjain fürdők létesülnek. Egyszóval a Kaukázus ma divatos kiránduló területé alakult.

Szebb vidéket valóban nehezen lehetne felkeresni. Az örök hóval fedett csúcsok nem egyszer felülmúlják az Alpesek magasságát. A kúpalakú *Kasbek* 5043 méter, az *Elbrus* pedig még jelentékenyen magasabb. De legmegragadóbb a czukorsüveg alakú *Ararat* hegye, melyen, mint tudjuk, Noe bárkája jutott volt zátonyra. Az óriási sziklatömeg ottan áll változatlanul évezredek után, büszkén emelkedve ki a magas fensikről és mintegy természetes határezelőpöt képez a lábánál elterülő három nemzet, Persia, Török- és végre Oroszország között.

A Kaukázus szépségeit sokszor leírták. Múltán meglepték e bérceket az ide kerülő vándorokat. A híres *Wladikavkask* *Tiflisszel* összekötő útnál változatosabbat nem képzelhetünk. Hol mélyen a szűk völgyekben halad, hol meg felkigyózik szédületes magasságba a hegyek oldalán. Néha olyan meredek a lejtő és olyan tatóngó az ür körülöttünk, hogy szinte csodálkozunk, miképen építhettek egyáltalában ide országutakat, pedig nemesak hogy megépült, de ma a legfontosabb kapcsot képezi az éjszakai és déli Kaukázus között éppen ez a kétszáz *vers* hosszú út, melynek elkészülése csaknem egy évszázadig tartott.

Legújabbban a közlekedést rendes autómobil-

kedve, fejedelmek fényes szerepet töltöttek be a történelemben. *David* és utána *Tamara* királyné alatt volt nagy a nemzet hatalma. Valóságos mondakör keletkezett ez utóbbi, részben eszményített személyisége körül.

Tiflis, az egykori főváros, mai napig a Kelet egyik legtipikusabb városa. A fekvése a Kura szakadékaiban partján felette festői. A folyam mentén mint fecskefészkek tapadnak egymás mellé a rozoga épületek. A szűk bazárszerű sikátorokban pedig a lehető legellen-tétebb lakosság tolong. Sok a persa és még több ma már az orosz. De vannak nagy számmal örmények, tatárok, osszeták és ezenkívül egy felette virágzó német telep is.

Az új városrészt ellenkezőleg, teljesen orosz jelleggel bír. A széles *Golowenski-prospect* hasonló Pétervár egyenes utcáihoz. Ezen tlong az egész hivatalos világ, pedig hogy egy-egy muszka kormányzósági központban mennyi a *csinovník*, azt elsorolni nehéz volna. A fél lakosság erős neme hivatalnok sapkát visel és az államon élésködi. Vannak nagyon szerény állásúak és vannak busás fizetést húzó sinecurák. A fő kormányzó pedig valóságos király és fényes udvart tart.

A Kaukázus kormányzása nem könnyű feladat. A nép tulajdonképpen sohasem tekintette magát meghódítottnak, a mint hogy tényleg a fejedelmek maga kérte II. Katalin császárnő protekcióját, így reményelve függetlenségét biztosítani a törökök ellen. Hogy ezután mi következett, a történelemből tudjuk. A páratlanul gazdag terület ma a hatalmas Orosz birodalomba van elválaszthatatlanul bekebelezve.

A Kaukázus gazdagságáról mi sem adhat jobb fogalmat, mint a híres petroleum-források. *Baku* e tekintetben egyedül a maga nemében. A város határában egymás mellett terülnek a kimeríthetetlen források. Százával és ezrével meredeznek a pöfékelő kúrtók.

A becses folyadékot megszámlálhatatlan gép éjjel-nappal szivattyúzza. A Kaspi-tengertől azután csöveken át vezetik az így nyert kőolajat egész *Batum*-ig, honnét hajók szállítják a világ minden részébe. Ki merete volna még csak pár évtized előtt elképzelni, hogy hegyen-völgyön át, tengertől-tengerig csöveken vezeték a becses világító anyagot és hogy az egykor hozzáférhetlen Kaukázuson túlról eljut messze-messze a földkerekség legkülönbözőbb pontjaira.

Baku múltán vétekedhet bármelyik amerikai iparteleppel. Ép olyan zajos, csak olyan fekete és egyszóval förtelmes. A hajdani kánok városa nagyon megváltozott. A régi épületek egymás után dőlnek romba. Magából az egykori fejedelmi palotából mindössze egy szárny maradt meg a páratlanul szép mecsettel, mint homályos emlékei az egykori nagyságnak és fénynek.

Derbent, Dogestan egykori fővárosa többet őrzött meg eredeti jellegéből. A hajdani falak, melyek a nomád hordák betörései ellen épültek, még nagyrésztben fennállanak. És áll a hajdani citadella is. A mi pedig a régi városrészt illeti, az éppen olyan eredeti, mint a mennyre festői. Ez különben érthető is, mert nincsen maradibb vagy daczosabb nép az egész Kaukázusban, mint éppen a dagestán. Ők állottak ellent legtovább az orosz foglalásnak is és a nagy nemzeti hős, *Samyl* neve még él az emlékezetben.

AZ ANARÁT-HEGY.

Mind e vad hegyi törzsek maig nem vallják magokat oroszoknak. Mentül mélyebben hatolunk be az ország belsejébe, annál jobban ragaszkodik a nép eredeti nemzetiségéhez. Legyenek e fajok bármi jelentéktelenek és ma már önálló kormányzásra képtelenek, azért önértéket változatlan. És ha egy napon a túlnagygyá nőtt Orosz birodalom felbomlana, a Kaukázus népei az elsők lennének elszakadni.

Ez éppen a fő ok, hogy a pétervári kormány olyan erős kézzel kormányozza éppen e népeket. Mindenfelé várak és erődívenyek emelkednek. Stratégiai útvonalak kötik össze a legtávolabb eső helyőrségeket és a katonaság nagy számmal van elhelyezve minden jelentékenyebb ponton, úgy hogy a legrövidebb idő alatt nyomhatják el az időközönként megújuló felkeléseket.

Az orosz hódító politika azonban koránt-sincs kielégítve a Transkaukázussal. Ma a színleges béke idejében is növekedik feltartóztatlanul. Mint olajesepp a vizen, terjed minden irányban. Így az egész éjszaki Perszia tulajdonképpen ma orosz provincia benyomását teszi. Orosz katonákat találunk mindenfelé. Zsándárok vannak az országutak mentén felállítva. Kozákok tanyáznak minden jelentékenyebb városban. Teheránban magában a hatalmat többé nem a sah portája, de az orosz bank jelképezi.

Perzsia után kétségkívül a másik szomszéd, Armenia meghódítása fog következni. A hódítás máris megkezdődött, habár ma még nem a harcmezőn, de gazdasági téren folyik is az. Így volt Perzsiaival is. A mire a muszka-kának szüksége van, az elsősorban ez országok gazdag termékei, kiaknázatlan kincsei. Hogy aztán meddig marad a nemzeti zászló kitzúve és esetleg a fejedelem trónusán, az rájuk nézve nem bir fontossággal. Így volt az a Krim félszigeten és így a Kaukázusban is. A türelem és szívósság az orosz hódító politika két leg-

jellemzőbb vonása. Két nagy tulajdon juttatta birtokukba fél Ázsiát — és hagyományaikhoz hűen, e két hasznos tulajdonnal felfegyverkezve haladnak a jövőben is előre.

Tiflis, 1913.

Gróf Vay Péter.

RABINDRANATH TAGORE VERSEIBŐL.*

Észre sem vettem a pillanatot, midőn először átléptem ez élet küszöbén.

Minő hatalom tette, hogy belenyilottam ebbe a nagy rejtélybe, mint a bimbó éjjel az erdőbe?

Midőn először tekintettem a világosságra, egy pillanat alatt éreztem, hogy nem vagyok idegen ebben a világban, hogy a névtelen és formátlan kikutatathatlan saját anyám képében vettem a karjaira.

És így a halálban ugyanaz az ismeretlen úgy fog feltűnni előttem, mintha öröktől fogva ismeretlen volna őt. És mivel szeretem ezt az életet, tudom, hogy ép úgy fogom szeretni a halált.

A gyermek felsír, midőn anyja leveszi jobb melléről; csak azért, hogy a másik pillanathban a másik emlőn megvizsgálódjon.

Kevélykedtem az emberek között, hogy én ismerlek Téged. Minden művemben a Te arcképed látják. Jönnék és azt kérdezik: «Ki ez?» Nem tudok mit felelni nekik. «Valóban — mondom — nem tudom megnevezni.» Megfeddenek és megvetéssel otthagynak. S Te fenn ülsz mosolyogva.

Mesélek Terólad és maradó dalkodba öntöm meséimet. Csak úgy árad a titok megfestve. Jönnék és kérdik: «Mondj el nekünk mindent: mit jelentenek a te titkaid?» Nem tudok mit felelni nekik. «Oh ki tudja» — mondom — «mit jelentenek?» Kinevetnek erre és a legnagyobb megvetéssel otthagynak. S Te fenn ülsz mosolyogva.

Ha tarka játékokat hozok eléd, gyermekem, megértem, miért van oly színjáték felhőkön, vizeken és miért vannak a virágok megfestve színkel — ha tarka játékokat hozok elibéd, gyermekem. Ha dalok hogy táncolj, akkor értem igazán, miért van zenéjük a leveleknek és miért küldik a hullámok hangos kórusaikat a hallgatózó földnek a szívéig — ha dalok, hogy táncolj.

Ha édességeket adok mohó kacsódba, mindjárt tudom, miért van méz a virág kelyhében, és miért telnek meg titkon édes lével a gyümölcsök — ha édességet adok mohó kacsódb közé.

Ha megcsókolom arczodat, hogy neves, kedvesem, bizony-bizony értem, micsoda öröm árad az égről a reggeli fényben s mily gyönyörűség az, a mit a nyári szellő legyez a testemre, — ha megcsókolak, hogy neves.

Babits Mihály.

* *Rabindranath Tagore* hindu költő az ideai Nobel-díj nyertese. Kitérítése nagy feltűnést keltett, mert ő az első nem európai ember, ki e nagy díjat megnyerte s mert neve az európai kontinensen jóformán ismeretlen volt. Most azonban, hogy a figyelem ráterelődött, mindenki meglepetéssel veszi észre, hogy a Nobel-bizottság csakugyan elsőrendű s nem mulandó értékű költőt fedezett fel az európai olvasók számára. A hindu költő bengáli nyelven írja műveit s maga fordítja ritmikus prózában angolra. *Babits Mihály* szép fordításai a költő *Ghitanjali* című könyvének angol kiadásából készültek.

POSTAKOCSI A KAINAURI KANYARÓDÁSOKON.

A MLESZKI-HÁGÓ.

RÉGI LEVELEK.

Elbeszélés. — Irta ERDŐS RENÉE.

Ezeket a sorokat olvastam pár nap előtt egy elárgult könyvből, a mely nyomtatott Veneziában, ezeröttszázhatvanban, Francesco Sansovino nyomdájában s a melynek eredeti pergamen kötése a régi elefántcsontok meleg barna fényével vetekedik s a melyben belül a Piccolominiak háromholdas exlibrise van.

«Szeressen engem! Ha azt hihetném, hogy nem leszek terhére, elmennék ma este Marcohoz, hogy legalább három szót halljak az ön ajkáról és három szóval felelhessek rá... Szeressen engem...»

«Immár úgy érzem, hogy csak azalatt az idő alatt élek, mialatt emlékével foglalkozom. Szeressen engem!»

«Vágygyl várom, hogy híreket küldjön és egész napom azzal telik el, hogy készítem a lekem azok befogadására. Ha önnek is olyan nagy lelki szükség volna leírni e szót: szeressen engem, mint nekem: milyen boldogság volna. Szeressen engem!»

Amatemi! Amatemi! Amatemi! E mille volta amatemi!

Vi priego, amatemi, et se bene io non ve ne pregassi: amatemi, che il cie lo et le stelle il vogliono et vorran sempre...

«Kérem, hogy szeressen engem s habár nem kérném is: szeressen engem, mert az ég és a csillagok így akarják és így fogják akarni örökké...»

Ezek a Pietro Bembo kardinális ifjúkori levelei és a mint az ember köztük lapoz, nem is hinné, hogy Monsignore ekkor már harmincz éves volt, annyira tele hévvel, fiatalos lendülettel, remegő epedéssel, vágygyl és folyton ömlő, de mégis decens könnyekkel, ezeknek a leveleknek minden sora.

Az asszony, az asszonyok, a kikhez íródtak, nincsenek megnevezve. De jobbra Veneziában éltek, ott a hol Bembo és jobbára férjes asszonyok voltak, mert e leveleket a nagy kardinális meghitt barátokkal, szolgálkával vagy a tulajdon fivérével titokban csempesztette a madonna kezeibe. Szép levelek, az akkori írásművészet remekei. A dolce stilo finom illatozó virágaival teleszórva.

Azt hiszem manapság harmincz éves férfiú túl van az ilyen leveleken. Szégyelné leírni őket. Folyton a halálról, az elmúlásról érzelmesen beszélni, kétségbeesett éjszakák álmatlan gyötrelmeit, leírni! A kegyetlen kedves szívét panaszos és mégis alázatos és gyöngéd kitéréssekkel lágyítani! Elutazással íjesztgetni, aztán mégis ottmaradni. Búcsúzni, mindig búcsúzni és visszatérni. Titkos találgatás ígért varázsát előre megélni, képzeletben és gondolatban, számíthatni az órákat, a perceket...

Ezek a levelek mind 1500 körül és a rákövetkező pár esztendőben íródtak, tehát akkor, a mikor Petrarca hatása még nem hunyt le az irodalomban és a mikor még a legszebb és legillőbb dolog volt a levelet egy szonettel befejezni. Nagyon sok ilyen kis szonett van Bembo biboros levelei között is. Többé-kevésbé szépek, gyöngédek, meghatók, tele annak a kornak a lovagias érzelmességével. Nem hiányzanak belőle Poliziano könnyed és finom formái sem, az akkor oly divatos Polizianoéi s a végső akkordja kiszáll halkan és diszkrétén, mint egy epedő sóhaj.

De minden szerelmes levél egyforma. A tizenötödik században sem lehetett erről a témáról mást írni, mint manapság. És ha egy-ideig a levelek áradoznak az epedéstől, később a boldogságtól olvadnak föl. Még később kis feltékenységi prozesszusok kerülnek sorra. Neheztelesek, kisebb összeveszések, aztán nagyobbak. Aztán megszünik a levelezés madonnával és megkezdődik egy másik, az új madonnával.

A régi, a rendes dolog, a miben a későbbi kardinális csak úgy nem kivétel, mint korának többi jeles férfa, a kiknek levelezései itt-ott fenmaradtak. Kortörténetileg sokkal fontosabbak és érdekesebbek azok a levelek, a melyeket korának kiváló asszonyaihoz írt: Lucretia Borgiához, Ferrara hercegnőjéhez, Vittoria Colonnához a költőnőhöz, Lisabetta Gonzagához és a többi fejedelemszonyokhoz, a kiknek udvarainál megfordult s a kikkel részben

rokonságban, részben baráti szoros összeköttetésben volt.

A Borgia Lucretia rossz hírét, a mit a romantikus iskola kissé kihasznál az irodalomban, ezek a levelek ugyancsak rehabilitálják.

VI. Sándor pápa leánya valóban nem egyéb ezekben a levelekben, mint egy áldott szelíd családanya, egy műveltlektü irodalmi hölgy, egy korrekt fejedelmi nő, a ki feddhetetlen udvartartásban él és a kinek minden évben szerencsét kell kívánni a sikerült szüléséhez.

Itt, ezekben a levelekben Bembo a tökéletes és finom udvaronc és litterátus, a ki daczára a könnyed, finom csevegő hangnak, a melyen ír, soha egy percre sem felejt el, hogy egy hatalmas «állam» fejedelmőjével beszél, míg a Vittoria Colonnához, a költőnőhöz írt leveleiben több a közvetlenség, az igazi melegség, hogy ne mondjam collegialitást.

Egy helyütt még arra is megkéri őt, hogy bizonyos Bartholomeo Caracciolo örökösivel fizettesse ki a neki járó kétszázharmincz arany forint bérösszeget, mert ha nem, pör elé viszi a dolgot.

A végén ugyan bocsánatot kér, hogy ilyen kicsinyes dolgokkal untatta és így fejezi be levelét: «A cui bacio la dotta mano.» A kinek tudós kezét csókolom.

Vittoria Colonna elküldi neki az arczképét és gyakran a verseit, a miket Bembo áradozva köszön meg. Egy helyütt azt írja neki: «A vers első fele oly szép volt, hogy valóban Ön túlhaladta általa a nemét, a másik felével pedig saját magát haladta túl.»

Ennél többet nem lehet és nem is kell egy költőnőnek mondani. Sem levelet szebben befejezni mint így: Manteneveti saña, Signora mia carissima, osservandissima, valerosissima. És Vittoria Colonna nemcsak mint költőnő, de mint asszony is rászolgált ezekre a superlativusokra.

Nagy elme volt és kiválóan előkelő lélek. Ő volt az, a ki a nagy, keserű titánt, Michelangelot, az ő aggságában a leglángolóbb és legszebb szerelmi versek írására lelkesítette. Már nem élt Gyula pápa és nem élt Raffaello és nem élt a titokzatos Lionardo. Michelangelo egészen egyedül maradt a nagy korszakkal, a mely őt és a többieket szülte. És akkor csak ez az asszony volt a kiért élt, az «örögnő», a kiért dolgozott, a ki talán az egyetlen szerelme volt egész életében. E levelek közt még érdekesek azok, a miket Bembo kardinális — persze jóval később — (1540 körül) Helenához, a leányához ír.

Mint apa határozottan szigorúnak bizonyul a negyven év előtti epedő, gyöngéd, sóhajtozó szerelmes. Leányát Padovában, egy zárdában nevelteti és a legkisebb szórakozástól is eltiltja.

Polytonos szemrehányásokkal illeti, a miért nem tanul semmit, elhanyagolja kötelességeit és nem győzi különösen engedelmességre inteni a főnökője iránt. Azt szeretné, ha apácza lenne belőle, de úgy látszik Bembo leánya nagyon élénk, temperamentumos és az életet kedvelő és nem hajlandó valami nagyon a zárdái életre. Egy ízben kijelenti apjának, hogy muzsikálni akar tanulni, mire az ijedten és feddőleg írja neki vissza:

«Te talán a te fiatal korod folytán nem tudod, hogy a zene a könnyű és hiú asszonyok foglalkozása. És én azt szeretném, ha te komolyabb, szüziesebb és szemérmesebb volnál minden asszonynál, a ki csak a földön él. Ezenkívül pedig ha rosszul játszol, a zene neked igen kevés örömet fog szerezni és nem kevesebb szégyent. Hogy pedig jól játszsz az lehetetlen máskép, ha csak nem szánsz rá tiz-tizenkét esztendőt a tanulásra, a mely idő alatt gondolnod sem volna szabad másra. És hogy ez mennyire neked való, te magadtól is tudhatod, nem kell, hogy én mondjam... Hagyj fel tehát ezzel a hiú és könnyelmű gondolatlalt és igyekezz inkább, hogy alázatos, okos, jó és engedelmes légy és ne kapsad el magad ilyen vágyaktól, sőt igyekezz azoknak teljes lelkeidből ellentállni. És ha a te társnőd azt kívánják, hogy te a kedvükért zenélni tanulj, mondd nekik, hogy nem akarod kinevetetni magadat általuk.»

Elégdj meg az irodalommal és a varrással, a mely két dolog, ha jól műveled, nem kicsiny érdemedre szolgál...

Nem lehet mondani, hogy Bembo e ponton

tülszigorú volt. Foglalkozásnak ez a kettő valóban elég egy asszony számára.

De Heléna nyilván egyiket sem üzte sokáig, mert e levél után (mely 1541-ben íródott) őt esztendővel, Bembo leánya már férjhez is ment egy veneziai előkelő ifjú patricziushoz, sőt ez évben már gyermeke is született és Bembonak hozzá írott levele már a dajkának és egyéb családi ügyeknek van szentelve. — Különös idők — gondolom magamban, a mig e könyveket lapozom, e régi leveleket és a rinascimento egész levegője itt tüzel körülöttem. Mintha az isteni erők összetömörültek volna, hogy egyszerre izzón és fékevesztetten törjenek ki az emberi lelkeken keresztül... Minden lángban állt, minden magamagának a legmélyebb és legemberibb megnyilatkozását kereste. Sehol semmi félség, semmi habozás. Mindenből minden volt. Veneziában Bembo, Firenzében Savanarola, Sienában San Bernardo, Ferrarában Borgia Lucretia és Benvenuto Cellini utazott Franciaországba szobrokat csinálni a versaillesi udvar számára. És ezek az emberek az ő egész életüket méltón és stílusosan élték végig, nem mert erre törekedtek, de mert nem is tudták volna másképen. Valami nagy, nagy tökéletesség volt abban, a mint éltek és gondolkodtak és a bűneik is mintha hősiességek, szebbek, bátrabbak lettek volna. 1540-ben azt írja Bembo Artusina Legli Aleottinak, hajdani barátnőjének, a levele végén:

«Vigyázzon az egészségére, hogy még sok ideig életben maradjon a barátai öröme, a kik közé hiszem engemet is sorol. Én most járom a hetvenedik életévetem, ha jól tudom ön is ennyi idős, vagy esetleg még pár évvel idősebb. A mi Urunk Istenünk tartsa meg örömben és boldogságban.»

E leveleket később Bembo fia, Monsignore Bembo adta át a nyilvánosságnak, csak igen kevéssel az apja halála után.

Noha magánlevelek voltak és helyel közel kényes tartalmuak, még sem maradhattak sokáig elrejtve és homályban. Mert művészet volt és irodalom a levelekben s egy nagyszerű emberi élet adatai, a mik akkor minden pozitív értékkel egyet jelentettek.

EREDJ HAZA.

Még él a nyár és virágos a föld,
A város alja üde, sűrű zöld.
Itt-ott csillannak hófehér ruhák
S hús ernyők alatt állanak a fák
Oly jó állni egy magános hegyen
S nézni, a vonat dél felé megyen,
Kitért karokkal fenn állani
S az életet titokban áldani.

Most elment tőled minden, a mi ros,
A bánat, a mely mindenből kifoszt,
Az emlék, a mint halkan sírdogál,
Csúf háború és keserű halál,
Egy súlyos, meleg békülés e percz
S te elindulsz és elindulni mersz.

Oh jó ilyenkor csendben állani
S az esti harangszóval szállani,
Elmenni messzi s hallani szavát
(Oh kedvesem... hát bántották magát.)
Elmenni messze s fogni a szívét,
Olyan melegen, mint tévedt csibét,
Vigasztalni... (oly messze még a sír,
Légy jó kis lány és éjszaka ne sírj.)

Vagy visszatérni... Lám, hogy süt a nap,
Fogd a kezét és békíts meg magad,
Nézd a virágos gazdag kerteket
És felejt el a százbukott tervedet;
Felejt, mi benned el nem alhatik,
Hogy minden arcz mögött csontváz lakik,
Hogy fáj a sors és folynak a sebek
S lassan meghalnak mind a betegek,
Oh higj magadnak, Vagy, ha nem hiszel,
Fedd el, hogy belül tagadást viszel
S hogy bánatod senkise lássa itt,
Ereszd le lelked nehéz rácsait,
Úgyis borult. Már itt az éjszaka
Eredj haza... Eredj haza.

Ambrus Balázs.

1. Henrik porosz királyi herceg József főherceggel. — 2. A hajtók. — 3. A vadászbéd készítése. — 4. A vadásztársaság Kistapolcsányban. — Jelfy fölvételei.

1. Augusta főhercegnő és József főherceg Kóburg Fülöp herceggel. — 2. Vadászok egy tisztáson. — 3. Megérkezés a vadászatra. — 4. Ebéd előtt. HENRIK POROSZ KIRÁLYI HERCEG A NÉMET CSÁSZÁR ÖCSÖSE, MOST ELŐSZÖR PRÓBÁLT FOTOGRAFÁLNI. MIALATT A PÁRISI LAPOK AZT ÍRTÁK BŐLA, HOGY TITKOS PÁRISBAN TARTÓZKODIK, AZALATT KÉSZÍTETTE KISFENŐN A FENTI KÉPEKET, MELYEKET SZIVES VOLT NEKÜNK ÁTENGEDNI. A KISJENŐI ÉS KISTAPOLCSÁNYI VADÁSZATOKRÓL.

Az Illés-malom a kalázi patakban, a melyben egykor puskaport is törtek.

Az ősi Krempel-malom Aquineum mellett. Deszkázata mögött már csak nyomai vannak meg négy alul-csapó kőről.

Schwalm György föltétele.

Az utolsó budapesti hajómalom az újpesti híd fölött.

PEST-BUDA MALMAI — HAJDAN.

Negyven éve egységes fővárosunk közgazdasági életének napról-napra megújuló híre szól a «malmok üzemredukciójáról.» Szám szerint 13 modern felszerelésű és méltán világhírű hengermalmunkban a heti munkaidő már négy napra redukáltatott. A modern technika vívmányaival ennyi munkaidő is képes kielégíteni közel egy millió lélek egész lisztszükségletét. Nem esoda, hogy ilyen óriási méretű versenyben a régi, primitív szerkezetű, de éppen ezért etnografiai becsesül is bíró malmok: a kézi, száraz-, vízi- és szélmalomkovatovább teljesen kipusztulnak.

Budapesten és környékén a legrégebb malmok vizierő hajtotta patak- és hajómalomok voltak. A patakmalomok már Aquineum római telepeseinél megvoltak. Fejlett kulturájuk romjainak legmonumentálisabb maradványai a hatalmas méretű aquaeductusok és vizgyűjtő medencék, a melyek nemcsak fürdőket láttak el vízzel, de malmaikat is hajtották. A budai oldal nagyszámban felbuzgó hőforrásainak vizét ókori telepeseink magasra emelve, hosszú csatornákon vezették, hogy nagyobb esést és ezzel hajtóerőt kölcsönözzenek nekik. A malmok egy-egy castrumhoz tartoztak, a melynek védelme alatt állottak és ellenszolgáltatásul liszttel látták el a castrumok őrségét. *Salamon Ferencz*, Budapest érdemes historiografusának megállapítása szerint a Dunán innen, a pesti oldalon is volt két római castrum, a melyek két, a Rákos vizén forgó malmot védtek.

Az aquineumi telepések malmjai patakmalomok voltak, mert a vizimalomok másik főtípusa a *hajómalom* csak később, Kr. u. a VI. században alakult ki. A patakmalomok három típusa — a *kanalas*, *alulcsapó* és *felülcsapó* — közül minden valószínűség szerint *alulcsapók* lehettek, a melyből később a *hajómalom* is kialakult.

Az aquineumi amphiteatrumban közelében, a mai *Krempel-malom* helyén állott castrumban 1878-ban néhány kúp alakú malomkövet találtak; ilyenek Pompejiből is ismeretesek, a hol rabszolgák és állatok forgatta kézi- és szárazmalomokban használtattak. Telepeseink ezen kézi vagy szárazmalomokat csak télvíz idején használták, a mikor a fagy és jégzajlás elzárta őket a budai hévívi és a rákospataki malmoktól.

A budai oldal hőforrásainak jelentősége az idők folyamán egyre növekedett. Különösen két hőforrás-csoport szerepel legrégebb okleveleinkben gyakran: az alsó hévívizek (a Gellért-hegy tövében, a mai Sáros-fürdőnél) és a felső hévívizek (a Császár- és Lukács-fürdők helyén.)

A felső hévívizekhez tartozott Óbudán a Császár-fürdő forrása és Aquineumnál az ú. n. «római víz», vagy *kalázi patak*. Ez utóbbi három malmot hajtotta a XIV., XV. században: a királyi Ó Felső, a budai káptalan és

a nyúlzigeti apácák malmát. Az apácák malma a mai *Krempel-malom* helyén állott; eredeti tulajdonosa a *Peltermann-család* volt, a kiktől az apácák 1413-ban 800 forintért vették meg. Az alulcsapó Krempel-malom legutóbb négykerékű volt; ma már turbina hajtja régi szerkezetét. A Krempel-malom alatt, körülbelül ott, a hol a csak napjainkban lerombolt *Klenglmeier-malom* volt, állott a budai káptalan malma, a mely 1516-ban *Babochay* János pékre szállott örök hűbérrül. *Babochay* a káptalanok évi 2 arany-forint bért fizetett a malomért és köteles volt a malom köré kőfalat emelni. A római viznek végén, közvetlenül a Dunába ömlése határán, tehát a még most is álló, de éppen e sorok írásakor asztalos-műhely átalakítás alatt levő ugyancsak *alulcsapó Illés-malom* helyén állott a királyi malma, a melyet a margitszigeti apácák 400 forintot vettek zálogba és a mely után a királyi udvarnak évente 33 métermáza búzát vagy lisztet szolgáltatott be. A királyi malom fele 1337-ben Lóránd gróf, budai polgár, a ki 220 ezüst márkáért vette meg. Lóránd része is 1367-ben a királyi udvaré lett.

A királyi malomban később puskaport is törtek, innen ered a malomnak Óbudán ma is használatos neve: *Pulvermühle*, sőt az Aquineum tülérső rész *«Lőpormalom dűlő»* elnevezése is.

A XII. és XIII. században a Császár-fürdő forrásának a Dunába ömlő rövid patakán is több malom állott, a melyeknek pontos fekvése azonban már nem állapítható meg. A török uralom alatt gyakran szerepel az oklevelekben a *Császár-malom*, a Császár-fürdő forrásán, a melyben később egyik kerék *posztókalló* volt. A malom 1718-ban a kincstár kezén volt, 1752-ben a kincstártól évi 1000 forintért *Weber Mihály*, 1761-ben pedig 1020 forintért *Lichtenstein* tábornagynak bérlé.

A *Rákos-patak* malmairól szóló első oklevél 1245-ben kelt, a mikor a nyúlzigeti premontrai prépostság *pasanduki* birtokához és a *Kántorfoka* patakon álló malmához IV. Béla királytól két malmot kap a Rákos patakon.

Buda és Pest felsorolt legrégebb patakmalmainál több ú. n. *hajó- vagy tombáczos malom* állott a Dunán már a XIII. század vége óta. Az első hajómalom *Belisar* konstruálta meg Rómában Kr. u. 536-ban, a mikor a gótok *Vitiges* vezérlete alatt a várost ostromolták. *Vitiges* ugyanis elterelte medrűkből a római malmokat hajtó patakok vizét, hogy így a várost kiehéztessze. *Belisar* ekkor a Tiberis vizére helyezte malmait, a melyeknek kerekeit szélesebbre fogta a pataki malmok vizkerekeinél és ezért a malmot kompokra fektette. A vizkerék tengelyét tartó komp neve néhol *tombác*, innen a *tombáczos-malom* elnevezés.

Aquineum virágkorában a hajómalom még ismeretlen volt; nem is találunk az időből semmi reá vonatkozó adatot. De a XIII. században már Buda alatt is forgat a Duna hajómalomokat. 1292-ben panasolja *Poson* kanonok az óbudai káptalan nevében, hogy Buda polgárai *dunai malmokat* állítanak föl, a melyek akadályozzák a halászatot, de nemcsak hogy megakadályozzák a káptalan konyhai

halszükségletének kielégítését, hanem még adót sem akarnak fizetni a dunai malmok után. Kéri ezért *Poson* kanonok, hogy a Duna minden haszonvétele, a szentendrei szigettől kezdve a Csepelszigetig, a káptalanok ítéltessék meg. A káptalanok az a kérése a XIV. század elején teljesült is.

Bennünket főleg az a tény érdekel, hogy a Dunán már 1292-ben találkoztunk magyar hajómalomokkal. A pataki malmok ügylátszik már nem tudták kielégíteni a lakosság lisztszükségletét, ezért foglalták le a Duna vizét is. A hajómalomok lassanként elszaporodtak. *Korabinszky* Mátyás, a XVIII. század végén élt neves geografszatisztikus szerint 1560-ban Buda és Pest városokban mintegy 30 malom van; legnagyobb részük dunai hajómalom. A török uralom 1580—1581. évi adóajánlatai szerint 41 *dunai malom* után fizettek Budán adót; egynek-egynek adója 50 akce, azaz k. b. két forint volt.

Evlia Cselebi török világlátó 1660—1664. évi magyarországi útján 1663-ban Budán is járt, a hol 150 szárazmalomot talált, de megjegyzi, hogy «a Dunán levő hajókon lisztes malmok is vannak.» 1750—1780 között a Duna óbuda-dunaharaszti szakaszán 88 hajómalom áll.

Dunai malmainkat télire, a jégzajlás elől a mai vámház helyén állott malomtóra: a «Müller-Teichra» vontatták be. E malomtó a múlt század hatvanas éveiben még megvolt.

A *Dorffinger*-féle pesti «Wegweiser» szerint 1827-ben a Dunán 32 hajómalom, Pesten három pataki malom (*Landmühle*): a legújabban léteget *Pascal*, a Rákos és az Ördögmalom van.

Pest molnárai 1738-ban, a budaiak 1749-ben állottak czéhbe. A pesti czéh hatalmas önkannájának szimbóluma: vállain malomkövet cipelő molnárlégy.

Vidékünk régi malmjai közül csupán a legrégebb adatokat kívánom felsorolni: A környék legrégebb malma a *Pasanduk* pusztai a *Kántorfoka* patakon, *Fehéregyháza* mellett, a melyet a nyúlzigeti premontrai prépostság kap 1220-ban. A Kántorfokán az óbudai káptalanok 1448-ban három malma van, kettejüket hűbérré adja *Lőrincz* óbudai molnárnak és két budavári péknek. 1346-ban találkozunk *Szent-Endrén* egy malommal, 1514-ben pedig *Folthon* (Fót) a budai káptalan malmával. E malom évi bére 50 denár, egy kappan és két kenyér.

Ma egész Budapesten mindössze öt vizimalom kelepel: 2—2 pataki Aquineumnál (a Krempel és Illés malmok) és a Rákos vizén (a *Pascal* és *Corrhus* malmok; mindkettő már átalakítva) és egy hajómalom — az *utolsó* — az újpesti híd fölött, az Illés malommal szemben. Homlokzatán «12» jelzi, hogy a hajdani 50—60 hajómalom között hányadik volt. Budafokon, a Duna közepén áll meg egy, a *legutolsó*. Ezen kívül már csak fölfelé *Kovács-pataknál*, lefelé *Soroksár* és *Harasztinál* látni a tűnedező hajómalomok egynéhány pusztuló árváját.

Dr. Lambrecht Kálmán.

A NYOLCZVANHÁROM ESZTENDŐS MADARÁSZ VIKTOR.

Madarász Viktor, európai híri történelmi festőnk pár napja töltötte be nyolczvanharmadik esztendejét. És a míg más ember ilyenkor csöndesen vágyik a nyugalomra, addig az ősz hajú mester fiatalnak érzi még magát és készülő nagy vásznak alakjairól szó álmot a Kelen-hegyi úti műterem tágas ablakai mögött. Szorgalmasan dolgozik még a mester, tele van tervvel, a vásznain, a melyeken alig száradt még meg a festék, vagy a melyeknek konturjai várják a kidolgozást, tombol az erő, a fiatalság meg az élet tüze.

Pedig nyolczvanhárom esztendő már a művész, nagy sikerei már az elmúlt decenniumoké, kenyerének javát megette és hírével, nevével tele van az ország. A «Zrinyi Péter és Frangepán», «Petőfi», «Hunyadi László ravatala», «Thököly álma» meg a többi híres vászon mestere megérdemelné a nyugalmat, a pihenést, ámde ő teljesnek érzi alkotó erejét. És készül a «Feltámadás», a melyen czikkázó villámok között ragadja kezébe a népszabadság lobogóját, valahol a bunyi országúton a negyvennyolcas idők halhatatlan poétája. Ennél a vászonnál ül most reggeltől késő estig a mester és dolgozik olyan szorgalommal, mintha félannyi esztendő volna csak a háta megett.

Több mint félszáz esztendő múlt el azóta, hogy a párisi Szalon arany-éremmel jutalmazta meg a «Hunyadi László», «Zrinyi Ilona» és «Zách Klára» című képekért a festőt. Madarász Viktor akkor már harminczegy esztendő volt és nyugtalan, viharos múlt állott mögötte. Sok szenvedésen ment keresztül addig az ideig, a míg *Horace Vernet*, *Delaroche*, *Robert Flemy*, *Leon Coquet* és *Flandrin* mellett tanulta meg titkát a piktorának. Katona is volt, tizenhétszáz esztendő korában hadnagy csillagot varrtak az attilájára és büszkén mondja, hogy ma ő a legfiatalabb élő negyvennyolcas honvédtiszt. A harcztérről került a bécsi Szent Anna akadémia kerestül a híres *Waldmüller* iskolájából a művészetek szajnaparti metropolisába: Párisba. Tizenöt esztendeig élt itt, Párisban alkotta leghíresebb munkáit, itt készült el a «Báthory Erzsébet», az «Utolsó Zrinyi» meg a többiek, a melyek a mesterük nevét odaitájk a legkiválóbb piktorok díszes névsorába.

1870-ben hazajött Magyarországra, elcinte a városligetben épült műtermében dolgozott, majd beköltözött a Gellérthegyen, a kelen-hegyi úton a Képzőművészeti Társulat által épített műterem-bérbébe, a hol még ma is szorgoskodik. Már Magyarországon készítette

MADARÁSZ VIKTOR MŰTERMÉBEN.

ZICHY MIHÁLY ARCZKÉPE, MADARÁSZ VIKTORTÓL.

el a *Martinuzzi*, *Zápolya* és *Izabella* című képét, a melyet 1896-ban a millenáris arany-éremmel tüntettek ki. Volt idő, a mikor a ma már őszhajú mester képei a legkeresettebbek voltak, nevét szárnyra kapta a hír, ma már kétségkívül — bármilyen elismert és nagy is a művészete — nem rajonganak úgy azokért a témákért, melyeket Madarász Viktor választott ki magának. Nem rajta mulott, hogy ez így van, hanem azóta más irányt vett a festészet, a festők sem, a publikum sem lelkesülnek a letűnt századokért, ma nem keresik a történelmi tárgyakat, hanem új csapáson haladva, a szemünk előtt forrongó élet bélyegét szereti mindenki megörökítve látni a rámkába feszített vásznon.

Persze ez mit sem von le Madarász Viktor művészi értékéből, sőt talán azt bizonyítja, hogy ez az erős művészi érzékkel megáldott mester nem akart asszimilálódni a mai kor izléséhez, mert azt tartja még mindig szépnek, a mit a *Horace Verne* iskolájában annak tartottak. Az ő ideálja még ma is a klasszicizmus, újabb festményei, a melyek nem igen kerültek a nyilvánosság elé, szintén a históriából merítették a tárgyukat. Nagyon szép ezek között a «Hunyadi János», a mely nemrég *Kőszegi Sándor* vármegyei főlevéltáros birtokába került, azután a «Rákóczi lova», a mely fejedelmi ornatásban mutatja be a nagy fejedelmet, továbbá a «Perényi Péter» című kettős kép — ennek eddig csak a felét ismerték, — a mely a mohácsi vész utáni idők históriáját eleveníti meg mindenki előtt. A koronáról álmodik *Perényi Péter* — ura az ország hetedrészének — de az álmom nem teljesedik és a bécsi tömlöcz ajtaja előtt *Ferdinánd*, a császár magyarázza: szomorú a vége az ében álmódnak.

Zichy Mihály portréja az idegenbe szakadt nagy piktor arcának legjobb mása és ezzel azt mutatja be a mester, hogy az idegen levegő, idegen világ mennyire asszimilálja arcában is az oda szakadt embert. Sok *Rákóczi* portré van még a műteremben, azután néhány érdekes *Napoleon* arc, a melyeknek egyikét nemrég *Bonaparte* herczeg szerelte meg magának. Szinte azt lehetne mondani, hogy az egész magyar história megelevenedik Madarász Viktor ateliérjében, minden korszakból találunk itt érdekes és örökké feledhetetlen jeleneteket, élnék, mozognak a hősök a vásznon, a melyek maradó becű diszei a magyar történelmi piktorának.

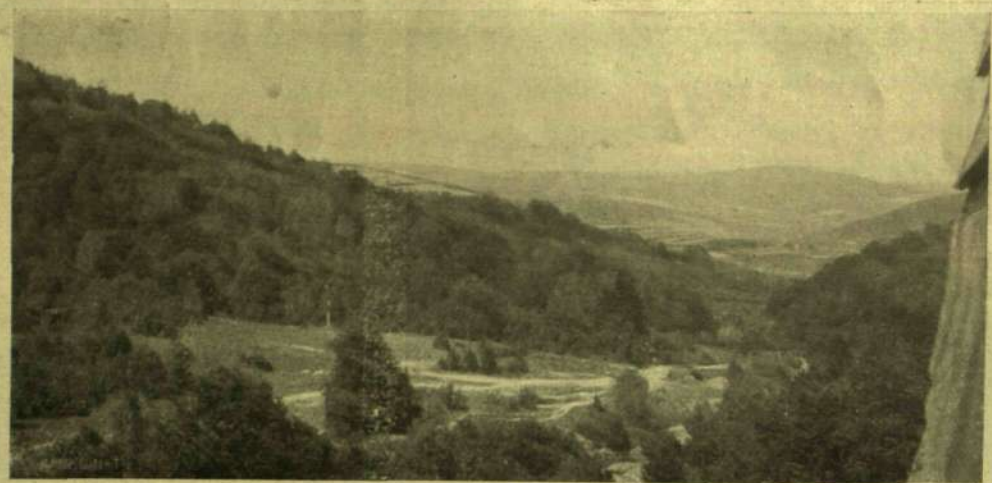
Es ott él közöttük a mester is, a nyolczvanhárom esztendővel a vállán dolgozik még tovább egy fiatal ember munkakedvével és bizonyosan sok értékes alkotással szaporítja eddigi sikereinek jelentékeny számát. *Paul Job.*

MADARÁSZ VIKTOR MŰTERME.

1. Gyülekezés a bányózi határban. — 2. Indulás a parnói kastélyból. — 3. Gróf Andrásy Gyula gróf Károlyi Imrénével a terebesi parkban. — 4. A legfiatalabb vadász: gróf Andrásy Margit. — 5. Felszállás a parnói határban. — 6. A farka átkel a parnói patakon. — 7. Gróf Hadik-Barkóczy Jella és őrgóf Pallavicini Györgyné. — 8. Herceg Liechtenstein Jánosné és herceg Windischgrätz Lajos. — 9. Levett farkamester elveszi a kopóktól a széttépett rókát. — 10. Gróf Andrásy Manó ugratása. — 11. A farka nyomon. — 12. A farka űzi a rókát. — 13. A farkamester üdvözi a vadászat végétével őrgóf Pallavicini Györgynét.

A MALI-PATAK VÖLGYE FELSŐ ZEMPLÉNYEN, A HOL MOST AZ AMERIKAIÁK PETRÓLEUMRA FÚRNAK.

PETRÓLEUM-FÚRÁS.

Ott, a hol a Beszkidek keleti nyúlványa lejtősen ereszkedik alá a Laborz folyó völgyére, Felsőzemplénné Izbugaradvány község határában, mogoró és galagonyabokrok között esőgedezik a Mali-patak, majd békésen csobogva az apró kavicsok felett, majd rejtett kanyarulatoknál embermagasságú páfrányokat táplálva kristály vizével. Ha e kis patak mentén felfelé sétálunk az ozondús levegőben, zöld lombok közül kiemelkedve, szemünkre ötlök egy hatalmas fatorony s az eddig élvezett madárdal belevesz a felénk morajló gépek kattogásába. Az ő természet szűz ölében, egy angol társaság, a Hungarian Oil Co. Ltd. megnyitotta itt a Pannonia II. aknát s kutatja a földet, fúr a petroleum után.

Ez az angol társaság finanszírozza az egész vállalatot s negyedmillió befektetéssel, az év május havában megkezdte a munkát, Weis John Arthur igazgató és Ball L. Harold titkár vezetésével, a kik egy mexikói fűrómester, Ellett Antonyval e nagy feladat szellemi vezetői. Hogy ez a három ember a kultúrának mily tiszta levegőjét varázsolta e vad vidékre, azt személyesen tapasztaltam azon az emlékezetes augusztusi délután, mikor ez angolok társaságát élvezve, előrehaladottságuk, imponáló hazájuk szellemében, szaktudásuk nagy hatalmával lebilincselik a velük érintkezőket.

Oázis a rengetegben! Igen, ez az ő telepük, mely primitív berendezésével, magán viseli a benne folyó komoly munka jellegzetes bélyegét. Minden a mi kell, semmi a mi fölösleges! Ez az ő jelszavuk itt és odaát! Hogy pár óra alatt a tudás világának mily érdekes rejtekeibe engedtek bepillantanom, arról beszéljen ez a pár sor, mely még a laikus előtt sem lehet értéktelen.

Egy harmincznégy méter magas toronyban, a mélyfúrási technika által legtekélyesebbnek elismert, Parker Rotary rendszerű, Északame-

rika Chatagena városából származó fűróberendezés van felszerelve, mellyel Kaliforniában, Jáván, Texasban, Mexikó és Borneóban, valamint Romániában, bámulatos eredményeket érték el az olajkutatás terén, rövid három év alatt. E rendszer főelőnye abban rejlik, hogy nagy mélységekre aránylag rövid idő alatt és olcsón lehet lejutni és a fűrásnál egyöntetűen működik az egész csősorozat, a fűrólyuk elhajlása, görbülése kizártnak mondható. Újabb tapasztalatok eredményeként, a kifúrt földanyag felszínre hozására, itt már nem a régi, oly sokat megvitattott vizelblítést használják, hanem tizenkét légkörnyomással, két gőszivattyú útján iszapot préselnek a fűrólyukba, mely az olaj s esetleges gázok gyors kitérésének útját állja. További előnye, hogy a beszivattyúzott iszap, a forgó fűrócső által, a fűrólyuk oldalaira simulva, azt teljesen kibeleli és mivel ezáltal a vizerek, szivárgásokat elzárja, a fűrólyuk összeomlását megakadályozza. Ha a fűró olajat talál, ez a fűrólyukat megtöltő iszap felső részén azonnal észlelhető s az iszap kiszivattyúzása után tiszta olaj nyerhető.

A toronyban felállított gépezet vezetését a fűrómester végzi, kinek vállain az egész munka nagy felelősége nyugszik, mert a gépnek egy elhibázott mozdulatával, hónapok munkáját, befektetéseket ezreit teheti semmivé. Nagy tudást, biztos kezét és lélekjelenlétet kíván e hely betöltése, melyet Radványban a szikár amerikai fölényes biztossággal foglal el, 1250 korona havi fizetés és teljes ellátás ellenében.

Ha az olajkutatás történetét vizsgáljuk, érdekesen tapasztaljuk a fokozatos előhaladást, a modern technika vívmányainak e téren is tökéletes érvényesülését. A kutatókat mindenekelőtt az érdekli, mely kőzeteket kell áttörni az olajat rejtő rétegig; mily mélyen kell lehatolni és mily minimális mennyiségű olajra lehet számítani a fűrás eredményeként? Mindenesetre ezek a legfontosabb kérdések, melyekre minden vállalkozó választ akar kapni, mielőtt a

tulajdonképeni fűráshoz kezdene. Ezeknek megállapítása a geológusok feladata és a gyönyörű zempléni hegyek között, a külföld előtt is ismert geológusunk, Telegdi Róth Lajos tűzte ki pontosan azt a helyet, a hol ma már 360 méter mélységben pattog az aczélfűró.

Bebizonyított tény az is és a világ geológusai megegyeztek arra nézve, hogy az antiklinálék, vagyis a gyűrődött rétegek felfelé domborodott részei képezik az olaj leggyakoribb hazáját. Az amerikai mérnökök régen tudták ezt, de annyira titokban tartották — érthető üzleti szempontokból, — hogy európai szakörökben csakis 1888-ban lett ismeretes.

Hogy az olaj eredetétől fogva e helyen volt-e, vagy más rétegek közt képződve, későbbi földalakulatok, belső összeomlások, csuszamlások folytán, vagy esetleg évszázadok lassú átszivárgása útján jutott-e arra a helyre, hol azt tényleg feltaláljuk, e kérdés megoldása már tisztán csak a tudományt érdekli, míg a vállalkozó meglegszik annak tudatával, van-e ott olaj, a hol a fűrást megkezdni? Vízet, a kristályos kőzetek kivételével, a föld minden részén nyerhetünk, de olajat csak ott, a hol régeidőtől oly anyagok feküdtek, melyekből az olaj képződhetett. Ily pontokon már a felszínen találhatunk olajjeleket, melyek világosan utalnak arra, hogy a mélyben bő kutakak érthetünk el a fűró segítségével. Ilyen terület Izbugaradvány környéke is.

A kutatás kezdetén, sőt mai nap is sok helyen, a gödörásnak primitív módját használják, a melynél a gödörbe vízzel vegyest szivárgó olajat a felszínről lekanyalazzák. De mivel ily eljárásnál az atmoszféri levegővel érintkező olaj könnyen oxidálódik és a föld belsejéből előtörő mérgező gázok veszélyessé teszik a kézi munkálatokat, hamarosan rátértek az emberek, a géperővel való mélyfűrás bevezetéséhez s ma már a modern kutatás 385—400 mm. fűróval indítja meg a föld kérének áttörését.

És a gondolkodó emberi elme önkéntelenül felveti a kérdést, honnan lett az olaj, honnan vette világító erejét, hogyan keletkezett?

Sok hipotézis kering e felől, nem csak a laikusok, hanem a szakemberek között is. Valamennyi között legbizonyosabb, ha az olaj keletkezését állati, vagy növényi anyagokra, vagy pedig állati és növényi anyagok keverékére vezetjük vissza.

Ott fenn a hegyek között, a míg a ragyogó természet mozaikba rakja a bükk és tölgyerdők koronáit, a Mali-patak békés völgyéből, messze elriasztja a mások itt delelő szarvasordákat a fűrógép szakadatlan dübörgése. A hatalmas mexikói megragadja a lendítő kezeket, az iszapréteg felszínén máris olaj szivárog át, erős benzín tartalmú, átható zöld olaj, mely a világosságban vörös barna színben játszik, a kutató elme munkáját siker koronázza, a 20 HP. motor már magyar olajjal táplálkozik!

Garamszeghy Sándor.

A MI URUNK.

Regény. (Folytatás.)

Irtta GRAZIA DELEDDA.

De ezek közül az egyik névtelen levelet irt az anyóka fiának, a melyben tudatta vele, hogy mégis csak szégyen, hogy zia Chillina korcsmárosné-féle, vagy még inkább kifőzőné lett. Erre azután az anyóka fia, a hivatalnok úr, tudatta az anyjával, hogy feleségével együtt meg fogja látogatni és ezért Aldo Brunonak, Marielenének, meg a többi albérlőnek ki kellett huzcolkodnia. De a kihuzcolkodó kis csoport összebeszél, hogy közösen, egy házba fognak költözödni.

Aldo Bruno végigment a holdfénytől világos Corson és Zoseppedda házára gondolt. Számította magában, hogy hány szoba lehet a házban és mennyibe kerülhet. De a számvetései és a gondolatai, a melyek máskor olyan tiszták és pontosak voltak, ma este zavarosan kóvályogtak agyában. Sebastiana képe olykor derűsen és bájosan, máskor fátyolosan és elmosódottan, átsuhant felettük, mint a holdon a felhők. Maga előtt látta újra a lépcsőfokokon ülve, nyakára omló szép fekete hajával, csillogó szemével, a melyben a holdfény ragyogott. Tetszett neki most is, mint a hogy eddig is mindig és a mikor lehajolt, hogy fölemelje a kalapját, úgy érezte, mintha Sebastiana ifjúságának, szépségének és benső tüzének ereje magához vonzáná. De ő nem volt balga és nem akarta valami pillanatnyi szeszélyért kockára tenni jövőjét és szerencsését.

Hazaérkezve, Marielénét még talpon találta, a mint a konyhában rendezgetett. És most megint Sebastianára gondolt, a ki még nappal sem dolgozik, mialatt Marieléné még éjjel sem pihen. A konyha fülhalmában csak jött-ment, tért-fordult egyre a felesége, fáradhatatlanul és idegesen, sötét ruhájában. Sovány volt és sápadt, de kicsi arczának jóságos és szinte gyöngéd kifejezése volt.

— Már meggyújtottam a mécsest a szobánkban, Brunóm. Menj csak be! Mindjárt jövök én is.

A férfi egy szőgre akasztotta a kalapját és kissé tétovázva, mondta:

— Elena, hallod, megnéztem a Zoseppedda Congiu házát.

— Most?

— Kivülről! Megszámoltam az ablakokat... kiszámítottam... Összesen hat szoba lehet, konyha, pince, padlás... El akarják adni és ha részletre adnák, hát megfelelne nekünk...

— Ki mondta neked, hogy eladják?

— Sebastiana. Ott voltam, hogy beszéljek Dejanával... és hogy a ház felől kérdezősködjem... — azzal lehajtotta a fejét, elgondolkozva, de aztán hirtelen megint fölkapta. — Igen, megfelelne nekünk. Igazán olyan az a ház, akárcsak vendégfogadónak építették volna.

— Nem elég az, kivülről megnézni! — felelte a nő élénken. — És azután előzetesen alaposan érdeklődni kell, mert lehet, hogy Sebastiana csak hazudni akart neked; egész életében úgy se tett egyebet eddig is, mint hazudott!

— Hát jó, érdeklődj. Én vasárnap megint lejövök. Időközben te megtudhatod, hogy igaz-e a dolog vagy sem.

— Helyes — mondta Marieléné.

A férfi bement a szobába és lassan vetkőződni kezdett, közben-közben pedig a fejét esőváltta. Minden mozdulatával egy kis számvetés járt. Az ágy végébe akasztotta a kabátját és ezalatt arra gondolt, hogy Zoseppedda háza hét, vagy nyolcezer lirát érhet. A mialatt a nadrágszíját levette, már ezredszer kalkulálta magában, hogy mennyit jövedelmezhetne a Marieléné meg ő általa tervezett fogadójuk: bizonyos, hogy legalább is háromezer lirát hozna tisztán, évenként. És ezt a nélkül, hogy neki ott kellene hagynia az állását. Marieléné, a mint most már ősmerte, mindent ellátna, természetesen egy jó szolgáló segítségével.

Lehúzta a cipőjét és egy pillanatig még a kezében tartotta, mert ezalatt az a gondolat foglalkoztatta, hogy ennek a szolgálólánynak nemcsak ügyesnek és megbízhatónak, de csinos arczának is kell majd lennie. És visszaemlékezett arra, hogy a kontinensen, a nagy foga-

XIII. ALFONZO SPANYOL KIRÁLY PÁRISBAN, A FEGYVERMŰZEUMBÓL JÖVET, KISÉRETÉVEL.

dókban, kellemes meggjelenést követelnek az alkalmazottaktól.

Egyszerre csak, a mint a cipőit, egyiket a másik mellett, sarkukkal befelé, szépen elhelyezte a szék alá, hirtelen fölvetette a szemét, mert mintha látomásai lettek volna: úgy rémlett előtte, hogy Sebastianát látja az éjszakai mécesestől alighogy megvilágított szoba mélyében. A látomása villámsebes volt de annál élénkebb és tisztább, olyannyira, hogy egy pillanatig valósággal azt hitte, hogy Sebastiana igazán utána jött és beszökött a szobába.

Mintha a szívébe nyílt volna... meglepetés: heves fájdalmat érzett, mint a hegyes tüvel szúrtak volna belé. Megtapogatta a mellét, de ott nem érzett sebet, csak gyöngyöző verejtéket és szinte egyszerre eltűnt a fájdalom. Azt hitte hát, hogy csalódott Sebastianá meggjelenésében épen úgy, mint a fájdalom érzésében: térdet hajtott és fölnezt a feszületre, a mely az ágy feje fölött lógott a falon, keresztet vetett és lefeküdt; de valami zavaros, kusza érzés még jó sokáig nem engedte megnyugodni. Megpróbálta fölvenni gondolatainak és kalkulálatainak fonatát, de bármennyire igyekezett is, ez nem sikerült neki: a fonál elszakadt és nem tudta többé megtalálni a kezdetét...

II.

Három, vagy négy nap múlva Lorenzo átadta Predru Maria Dejanának az életstárt.

Három mázsa fehér liszt, öt mázsa sárga kukorica-liszt... Két mázsa kecskesajt... Hét zsák burgonya... Három disznó szalonnája. Itt van a pálnika fonott korsója. Szent Péter és Szent Simon legyen velünk!

— Te tréfálsz és mégis így van! — mondta komolyan Predru Maria Dejana, a ki Szent Péterre és Szent Simonra megfogadta, hogy nem iszik többé szeszes italt, ha sikerül elnyernie Lorenzo állását.

— Hogy van a feleséged? — kérdezte Lorenzo. — Ha megengeded, fölkeresem, mialatt átutazom Nuoron. Nem üzensz neki valamit? Mi lesz most, hogy nem mehetsz te többé úgy kényved-keved szerint, Gerasale?

— Hát nem megyek el annyiszor! Vagy följön hozzám a feleségem!

— Oh, Gerasale! Nem félsz egyedül útnak engedni a feleséged, hogy ide jöjjön?

— Nem járnak ezen az úton vaddisznók!

— De most jönnek majd a toscanaiak, a szénért.

— Azok nem vaddisznók. Azok nyulak.

— Én, kedves testvér, én bizony, ha feleségem volna, nem bíznék még a maeszkában sem!

Ezzel a figyelmeztetéssel vált el tőle Lorenzo. Predru Maria Dejana pedig követte a tekintetével, a míg csak el nem tűnt a szemé elől a sziklák között, az ösvényen és csak ekkor érezte magát nyugodtnak. Úgy tetszett neki, mintha kitágult volna most a látóköre, és hogy ettől

kezdve most már kényelmesebb lesz az életfolyása, mint valami utasnak, a kinek egy jó kövér utitárs. eltávozván, átengedi a helyét a zsúfolt postakocsiban.

Egy ideig még attól félt, hogy Lorenzo visszajöhet és kényesíthatja, hogy adja vissza neki új állását. Kedélyesen, tréfálkozva szolgálta ki a munkásokat és sokan ténfergetek körülötte, kérték, hogy jól mérjen, adjon ráadást és ajándékozzon is nekik valamit. Bár egyiknek sem volt a barátja, mégis valamennyien szabadabban és bizalmasabban közeledtek hozzá: utóvégre közülmek valók volt: így hát megértette őket, bár azért fizették, hogy megrövidítse őket. Ő maga is jól emlékezett még, hogy mennyit kellett szenvednie, a mikor közülmek tartozott, de hát hogyan tegye jobbá a sorsukat? Ha hallgat rájuk, hát néhány nap alatt tönkre megy; emag pedig siránkoknak és tréfálkozások és ekkor ő is tréfálkozni kezdett velük és nehogy hamisan mérjen, azaz hogy a rendes súlynál többet ne adjon, megszokta azt, hogy egyik újjával megbökje a mérleget, a mint azt Lorenzo tette, hogy így többet mutasson a mérleg.

Anyósa, a maga részéről, résen volt és azzal az ürüggyel, hogy a templomba megy, gyakran meglátogatta a vejét és érdeklődött minden iránt, tanácsokat adott és bizony a fenyegető figyelmeztetésekkel sem fukarkodott.

Egyébként fönt, az erdőben, semmi különös sem történt. A vállalkozás folytatta az irtást a hegyekben és csak a magasabb hegycsúcsokon hagyta meg az erdőket. Olyan volt ez az irtás, mint valami rabló, a ki levetkőzteti meztelenségre áldoztat és csak álarozot hagy fején, nehogy megláthassa fosztogatójának ábrázatát.

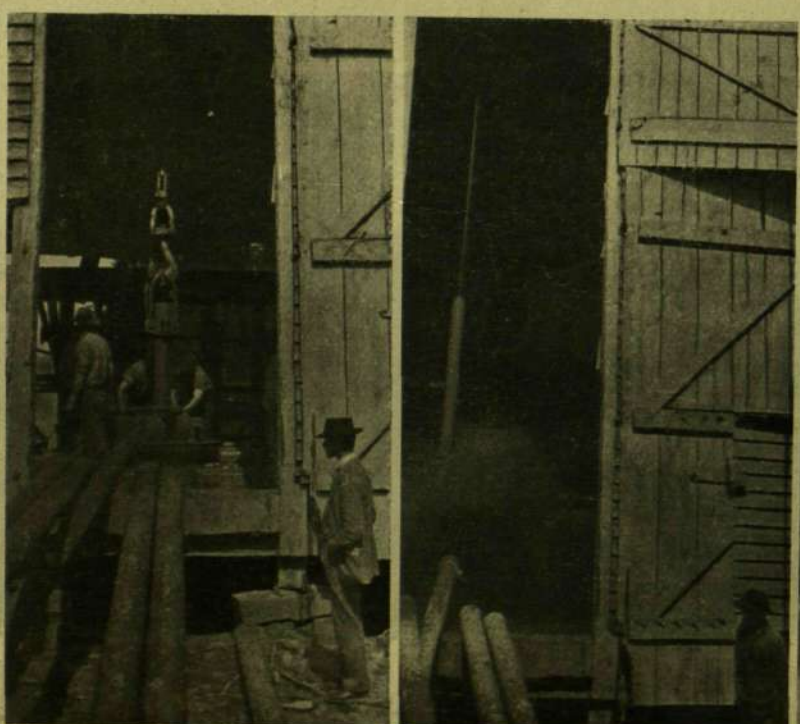
Az ellátás és az élelmezés most a felébe került. A telep ott volt fönt, északnyugatra, a honnan a Valverde völgyét lehetett látni, mélabus templomcskájával, az Orune és Lula hegyeit, meg a Szent Ferenc templomcskát, fehér falaival, a mely mint valami hattúy a tóban, úgy fehérlett a zöld és szürke színek között.

Aldo Bruno és az új életstáros megint összebarkoztak, vagy legalább is barátilag érintkeztek mindig, valahányszor csak találkoztak. De a míg Predru Maria Dejana az új életmódban szinte újjászületettnek látszott, a munkafelügyelő napról-napra komorabb és gondterheltebb lett. Dejana az életstár ajtajából gyakran látta, a mint meggörnyedten és lehorgasztott fejjel járkált, ujjait különösen mozgatta, mintha valami nehéz dolgot kalkulálna, vagy valami eltűnt dolgot keresne.

Szeptemberben egy napon, Sebastiana jelent meg lent a hegyi ösvényen, mosolyogva, nagy rózsájú fejkendőjében kipirult arczával, piroszposzsgán, maga is, mint egy nagy rózsza. Predichedda kísérté. Misét hallgattak a templomcskában és feljöttek Predru Maria Dejanát üdvözölni, a ki, mihelyt meglátta őket, eléjük sietett az erdőbe, a mely szekercze-csattogástól

34 MÉTER MAGAS FŰRÓTORONY.

A FŰRÓCSÖVEK BEERESZTÉSE.

ISZAPKILÖVÉS.

A HAJTÓKERÉK MELLETT.

BONNIER FRANCZIA AVIATIKUS BUDAPESTEN, A MINT ODESSZA FELÉ VALÓ ÚTJÁBAN ITT ÁLLOMÁST TARTOTT. — Vassdy Ottó félfotója.

és a munkások fűtszavát utánzó kereplő, csörgő szarkák és szajkók szavától volt hangos.

Predichedda szokatlanul szomorú volt, mert a Moroék erdejének egyik részén haladtak keresztül, a melyet olyannak talált most, mint valami temetőt. Az egész idő alatt, a míg együtt voltak, Predu Maria Dejana és a két nő csak a Moroék erdejének eladásáról beszélt, a Moro család ügyeiről és Antonio Moro gyűlöletéről az unokahugai iránt.

Sebastiana megkérdezte, igaz-e, hogy az egyiknek viszonya volna egy pappal, de Predichedda tiltakozott ez ellen és tagadta, mert ha nem is szerette gazdag rokonait, de mégis mindig védelmére kelt családi becsületüknek. Sebastiana, barátjának lassú beszédét utánzóva, így szólt:

— Mi volna ezen kivetni való? Most, a mikor a kevésbé lelkiismeretes asszonyok a legboldogabbak. Nézd csak Marielénét...

— Oh, te ezzel a Marielénnel!... Únom már csak a nevét is hallani. Hát hol van az ő nagy boldogsága?

— Most a Zoseppeddák házat szándékozik megvenni. Meg fogod látni, hogy meggazdagodik. — Nem minden gazdag boldog — mondta ki a szentencziát Predichedda. — Nézd csak a te egykori gazdádat: az gazdag és mégis egész nap ordítózik, a ki pedig ordítózik, az nem boldog.

Mialatt hazamentek, találkoztak Aldo Brunoval és Sebastiana hangosan odakiáltott neki, hogy észrevettesse magukat vele.

— Találkoztam a feleségeddel, Bruno! Olyan elégedett és boldog, mint a husvéti tojás, mialatt te olyan vagy, mint valami haldokló. Ő meg tud élni tőled távol is; te nem, a mint látom!

— De úgy látszik, te sem nagyon bánkódol, hogy az urad távol van tőled — mondta Aldo Bruno és a szemébe nézett.

— Ej, most csak azért vagyok vidám, mert épen most láttam az uramat! Nem igaz, Predichedda?

Megbökölte a barátját, a ki azonban csendesen így felelt:

— Na, még csak meg se csókoltátok egymást!

— Persze hogy nem, mert te velünk voltál! — mondta Sebastiana nevetve és nem tudta, miként adja tudtára Aldo Brunonak, hogy ő és a férje, milyen nagyon szenvedélyesen szeretik egymást.

— Most mindjárt hazamentek? — kérdezte a férfi. — Ma este nekem is le kell mennem Nuoroba és ha ittmaradnátok estig, hát együtt mehetnétek.

— Oh nem maradhatunk. Az anyám vár engem. Nem akarsz talán te itt maradni, Predichedda?

— És mi baj történne, ha itt maradnék? Nős emberrel...

— A tűz emészte meg valamennyit! Rosszabbak azok, mint a nőlenen! Igaz-e, Bruno?

A férfi mosolygott, kissé szomorkásan, kissé hidegen, mintha azt akarná jelezni, hogy ha akármelyik is itt marad közülök, az ő részéről nem fenyegeti semmiféle veszedelem.

— Sokkalta inkább nekem kell hazamen-nem — mondta Predichedda. — Mert ha nem megyek, a nagybátyám, szegény feje, meghal kétségbeesésében, de előbb agyonüt engem is. Maradj te, Sebastiana: én majd elmegyek az anyádhoz és megmondom neki.

Predichedda ugyanis észrevette, hogy a barátjáné szeretne itt maradni. Kinek a kedvéért? Az ura miatt, vagy Bruno miatt? Nem is érdekelte, hogy ezt megtudja. Elég volt neki az, hogy szívességet tehet valakinek és már az is örömet okozott neki, a természetében rejlett, hogy segítségre legyen mindenkinek, a ki valami tiltott dolgot akar elkövetni.

Sebastiana pedig, néhány pillanatnyi habozás után, tényleg ott maradt.

Aldo Bruno elkísérte Predicheddát az ösvényig, a mely a faluba vezet és — aztán rögtön az erdőbe sietett. Egész nap nem mutatkozott Sebastiana előtt, a ki elfecsegett a kéregfejtő asszonyokkal, aztán a fészerebe ment és ott makaront evett, a mit Predu Maria Dejana ő nélküle főzött meg és készített el.

A földön ülve, az árnyékban, megint csak Antonio Mororól, az unokahugairól, a papokról, Zoseppedda házaról és a kerti kőkerítésről beszéltek, a melyet a maestra ki akar javíttatni. De Sebastiana folyvást Aldo Brunora gondolt és azt kérdezte magában, hogy miért nem közeledett többé hozzá.

— Adnék neked egy pohárka édes pálinkát — mondta Predu Maria, a mikor szerény ebédjükkel elkészültek, — de nem szeretném, ha mások meglátnák. Gyerünk be az élesztárba.

Sebastiana fölállt és követte az urát. Aldo Bruno, a ki épen most közeledett, a távolból látta, hogy mindketten bemennek az élesztárba és az ajtó becsukják. Tüzes pirosság színezte be az arcazt. Eltávozott újra és végigtékűt a sűrűségben.

Ezekben a forró déli órákban, tele volt minden szerelemmel és életkedvvel. A szellő, a mely a tenger mellől kerekedett föl, szagos lehelletével végigsuhant a tájékon és lelehajtotta a virágok szárát, a melyek a szenvedélytől és gyönyörtől megittasultán, utána akartak rohanni. A takszus-fák virágai összecsozódtak és a legyek meg a bogarak a napfényben keringtek. Hallani lehetett a sűrűségben rejtőző madarak halk fütyeit és még a tarantolópók is elhagyta hálóját, mint menyasszonyok, a kik abbahagyják kelengyéjük szövését-fonását, hogy a kedvesükhöz siessenek, találkozára. Még a fűszás felhőcskék is párosával szállodogáltak föl a finoman, könnyedén párszeptemberi égboltra, az utolsó hegyláz mőgül. Csak a férfi volt egyedül, a masztiksza-fa árnyékában: egyedül a vágóval, szép és tüzes-vérű nő után; és nem vette észre, hogy épen ez a vágó és nem pedig a tenger felől jövő szellő volt az, a mitől az élettelen dolgok is megteltek szenvedéllyel.

Délután az erdőben kódorgott és uralkodni próbált gondolatain, de Sebastiana alakja mindenüvé követte, ott lebegett előtte, körülötte és hol itt, hol ott tűnt föl, mint valami erdei tündér. Hiába igyekezett elhessegetni; vissza-

visszatért újra, elébe libbent kipirult arcával, csillogó szemével, vörös és fekete ruhájában, nagy rózsáktól tarka fejekendőjében. Nem tudta mátra elterelni a gondolatait, mindig csak rá gondolt és Sebastianát úgy látta maga előtt, hogy még a testének meleg illatát is érezte és a szeme úgy sugárzott felé, mint távoli visszfény, vagy mint éjszakai méces.

Szinte fizikai rosszúl-lét fogta el. De azért mégis csak folytatta számadásait, igyekezett a megszokott dolgokra gondolni, a munkásokra, a cserre, a szákokra, a szénégetőkre, a kiknek meg kellene érkezniük, a feleségére, szegénykére, a ki folyvást dolgozik, a ki jó, nyugodt, szemérmes és tartózkodó, de a ki mégis megölte volna őt, ha meg meri csálni Sebastianával.

És most Predu Maria Dejanára gondolt, a ki szintén meggyilkolta volna ugyan e miatt, majd megint a Zoseppeddák házára gondolt, a vendégfogadóra, a pénzre és fejében számokat számokhoz sorakoztatott, mint olyan ember, a ki álmatlanságában szenved és a ki, hogy elaludjon, előbb százig, majd meg ezerig számol magában.

Predu Maria Dejanának kellett fölkeresnie, hogy megkérdezze, lemegy-e a faluba, vagy sem. — Késő van már. És Sebastiana indulni akar.

Aldo Bruno az órájára nézett, olyan hosszasan, hogy Predu Maria Dejana megkérdezte:

— Megállt?

Az óra járt: hat óra volt.

Aldo Bruno visszatette a zsebébe és kurtán csak ennyit mondott:

— Mehetünk.

Előre ment, nehogy Sebastianával együtt lássák elindulni és hátát érezte Predu Maria Dejana iránt, hogy elment értesíteni a feleségét és hogy el is kísérte egy darabig az ösvényen.

Sebastiana tréfalgatott, de gúnyos, szinte kesernyés kedvében volt.

— Miért bújtál el előlem, Bruno? Félsz, hogy a feleséged féltékeny lesz? Nem, ne félj, ő maga mondta nekem, hogy ő nem féltékeny.

— Hagyd már abba egyszer! — mondta Predu Maria Dejana, a ki sohasem beszélt Aldo Brunoval Marieléneről, mert attól tartott, hogy ez bánthatná.

Bruno előttük ment, nyugodt, kissé lassú, de biztos lépteivel. Nem is felelt Sebastiana tréfáira és a mikor Predu Maria Dejana visszafordult, még utána intett neki, mintha azt akarná jelezni, hogy nyugodt lehet, jó és megbízható kísérője lesz a fiatal menyecskének.

Alig maradtak magukra, Sebastiana elhallgatott. Föl volt ingerelve, szinte sértette kísérőjének hideg, fagyos viselkedése. Sokáig mentek így, szótlánul a csöndben, mindig egymás mögött, szemben a nappal, a mely most bukott alá a vörösen izzó égről.

Egyszerre csak Aldo Bruno egy parasztot pillantott meg, a ki karján kötéllel, sietve futott le egy lejtőn. Ő is tüstént fölugrott a kőfalra, a mely oldalt szegélyezte az ösvényt és innen átvette magát egy szikla-csoportra. Meg akarta lesni ezt az embert, a ki gyanúsán tetszett előtte; néhány pillanatig a sziklák

mögé rejtőzve lesekedett, félig nyitott szemmel és feszült figyelemmel, mint vadászakutya, a mely prédára les. Úgy látszott, mintha egészen megfedkezett volna Sebastianáról, a ki ezalatt leült, hogy kipihenje magát. Egy köré ült és föl-nézett a férfira, a míg csak az le nem jött újra, épen olyan ügyesen, mint a hogy fölugrott oda. Úgy ugrott egyik szikláról a másikra, mintha csak biztos lépesökön járna. A mint újra megpillantotta Sebastianát, feléje mosolygott, hogy megnyugtassa és a fogai ragyogtak, nyitott ajka friss, üde és rózsás volt, a szőke bajusza alatt. Ebben a pillanatban szép volt a napfénytől megvilágított arcával, magas, karsú és hajlékony alakjával. És a nő azokra az óriásokra gondolt, a kik valamikor ezek között a hegyek között laktak és ilyen szépek, ügyesek, fürgék lehettek és mintha valami belső kényszer folytán, fölállt ő is az egyik sziklára és karesún, kihívóan úgy várta meg Aldo Brunot.

Egymás mellett haladva folytatták utjukat lefelé és a nap utolsó sugarai rájuk tütek. Valami titkos vágy égett mind a kettőjükben, mint ezekben a napsugarakban. De Aldo Bruno erősebb volt, mint a vágyai. Szokatlanul élénken csevegni kezdett és arról az emberről beszélt, a ki karján a kötéllel, gyanúsán tünt föl előtte; beszélt a cser-tolvajról, a ki folyvást lop náluk, de a kit még sohasem sikerült elcsipniük, aztán a kéregfejtő asszonyokról, a kik épenúgy lohatnak és még sok más apró-cseprő dolgról az erdei életnek.

Még sohasem látta ilyen beszédnek és épen ezért megpróbálta kikérdezni, hogy mik a tervei a Zoseppedda-házra, meg a jövőre nézve.

— Így hát szomszédok leszünk — mondta könnyedén izgatott hangon. De aztán tüstént megint tréfálni kezdett: — Azonban halkan kell majd beszélnetek, mert a mi kertünkben mindent meg lehet hallani, a mit az udvarotokon beszélnek...

A nap lenyugdott és Aldo Bruno arca is elsötétetni látszott.

— Szomszédok leszünk... gyakrabban fogom látni... — gondolta magában, tele vágyódással és szomorúsággal.

Sötét este volt már, a mikor a faluba értek. A hold márványarca, a mely már magasan állott a tiszta égbolton, lágyan bearanyozódott, mintha magába szívta volna az alkonyat utolsó fényét. A völgyben és a kertekben rózsatüzek lángoltak föl. A levegő nehéz és édes volt és egy távoli harmónika hangja olyan volt, mint valami epedő, szenvedélyes szerelmes hangja, a ki a kedvesét pásztorórára hívja.

Sebastiana és Aldo Bruno sohasem ösmerte még ezt az órát és most ösztönszerien megéreztek ezt a csalogató, csábító hívást, mint a mánor és a nyugalom után való vágyat.

És ha a férfi most megállott volna a holdfénytől világos uton, a nő a karjai közé vetette volna magát. De nem állt meg, sőt meggyorsította a lépéseit, mintha menekülni akarna valami veszedelemtől és a nő hallgatagon, fáradtan követte a nagy csendességben.

Aldo Bruno azért jött le Nuoroba, mert épen ezen az estén volt valami tárgyalása Sebastiana szomszédjaival, a ház dolgában.

Miután Mariéline sietve rendbe hozta a konyhát és az ebédlő-szobát, átöltözöködött, hogy elkísérje a férjét. Vidám volt és eleven, sötét ruhájában csöndesen járt-kelt és olyan volt, mint valami nagy éjjeli lepke.

Aldo Bruno és az öreg háziasszony, a ki az ajtó előtt üldögélve fogogott a holdfényben, róla beszélt és mind a kettőn dicsérték, mert Chillina-néne végre mégis csak meggyőződött, hogy az albröljének felesége, Mariéline becsületes asszony, finom asszony és Bruno, a maga részéről, nem tudta megállni, hogy ne csodálja a feleségét ügyessége és gyorsasága miatt.

Egy pillanat alatt átöltözöködött, lejött és köszönt Chillina-néneket, majd karfogta a férjét. Karonfogást mentek el, nyugodtan és egyetértően, mint jó hitestársakhoz illik, mi-alatt az anyóka anyai tekintettel nézett utánuk.

Áthaladtak a holdfénytől világos városkán. Még hallani lehetett a harmónika lamentációit és egy gitár hangfutamait. A kakasok is kukorékolnak, mintha ők is szerenádót adnának. A Corson fehér ruhás nők haladtak el mellettük és a kávéház előtt tüstek meg hivatalnokok ültek. A gazdós-palacszkok dugói nagyokat pukkantak a kávéház előtt és föl-föhallatszott egy öreg vadász gúnyos nevetése, meg mossiu Perro mennydörgő hangja.

Aldo Bruno azon gondolkodott, hogy dönt-sön-e már most a házvétel dolgában, vagy sem; Mariéline pedig arra az időre gondolt, a mikor gazdagok lesznek és a mikor majd a férje ideülhet a polgárok közé és velük együtt disputálhat.

Volt gazdájának hangja, a helyett, hogy irritálta volna, észbe juttatta az elmult dolgokat és még inkább fölsarkantyúzta ambícióit. Nem bocsájtot meg, sem neki, sem Sebastianának, sem Antonio Moronak, de csak azzal akarta megbosszulni magát rajtuk, hogy gazdag, tisztelt dáma lesz és épen ezért minden erejével segített férjének, hogy az föléll törhessen.

Az a gondolat, hogy Dejana közelébe mennek lakni, a saját házukba és hogy nap-nap után mutogathatja előttük növekvő szerencsájüket, valósággal megrészegettette, mint valami szerelmi álom.

Az ő számára is jobb idők következtek be s úgy vélte, hogy végre megragadták a maguk szerencséjét és meg is akarta azt fogni jól, erősen, akárcsak Aldo Bruno karját ezen az estén.

Zoseppeddáné asszony jómódú, fiatal paraszmenyecske, a ki örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy olasz dialektusával hivalkodjon, már várta és barátságosan fogadta őket, de nem minden méltóság és rártartás nélkül. Bár tudta, hogy Aldo Bruno érti és beszéli ezt a tájszólást is, mégis olaszul* mondta neki, hogy a férjének el kellett mennie a karamba, a hol az egyik béres hirtelen megbetegedett, de az ügyről épen úgy beszélhetnek vele is, mint akár az urával.

Itt vannak az irások — mondta és egy csomó papirost tett az asztalra. — Ezek itt a számlák,

* Az egyes olasz dialektusok annyira különbözők egymástól és az irodalmi olasz nyelvtől, hogy például a szárdinai nem érti meg a toszkánait, vagy velenceit.

hogy mennyibe került a ház. Itt van a becslés és ez itt a nyugta az adó utolsó részletéről: huszonnyegy líra és nyolcvan centesimo. Mi nem akarunk nyereszkeskedni.

Mariéline, a ki a tebetős paraszmenyecske-nak értésére akarta adni, hogy nem járatlan és tapasztalatlan népekk-el van dolga, most nyugodtan így szólt:

— A ház-adó harmincz százaléka a ház jövedelmének. A ti házatok hát ezek szerint jövedelmezhetne körülbelül... körülbelül... huszonöt-ször hat, az anyyi mint százötven, igaz?... tehát jövedelmezhet körülbelül ötszáz lírát... A nuoroi házak tíz százalékot jövedelmeznek.

Oh, nem, nem! Tévedsz, hűgám! — mondta az asszony, kissé gúnyos mosolygással. — Nem jövedelmeznek azok még hetet sem... En tudom! A ház, az nem készpénz.

Mariéline, a ki nem mondhatta azt, hogy «nekem is van házam», egy pillanatig határozatlanul nézett maga elé. De aztán tüstént replikázott:

— A készpénz, jó kamat mellett, szintén hoz tizenöt, húsz százalékot...

(De nem mert most sem hozzátenni, mint a másik, hogy: «én tudom».)

— Az uszorásoknál, hűgám...

Aldo Bruno, a ki ezalatt az irásokat vizsgál-gatta, most a felesége segítségére sietett:

— A becslés szerint a ház hétezerszáz lírát érne. Így hát nyolcz százalék, körülbelül... Ez azonban nem fontos. A mikor a maga urával beszéltem és megmondtam neki, hogy megvenném a házat, hát ő azt felelte, hogy csak-hogy megszabaduljon végre tőle, hát nem ké-ve-sebbet ért. Így hát mi haterer lírát ajánlunk érte, egy centesimoval se többet.

Nyugodtan és határozottan beszélt és egyfe-len arczizma sem rándult meg a menyecske indignációja ellenére sem, épen úgy, mint a felesége csodálkozó tekintetere sem. De Marie-léne legalább bölesen hallgatott, mialatt a férje és Zoseppeddáné asszony egymással tárgyalt. Ha a férje így beszél, hát oka is van annak: ösmerte már az ura járatosságát üzleti dolgokban és tudta, hogy higgadt, mindent alaposan megfontoló férfi. De ha azt mondták volna neki, hogy a férje azért kínált annyival kevesebbet a becslési árnál, mert félt a vételtől, hát nem hitte volna el.

Indignált mozdulatai és fölháborodott szavai mellett is, Zoseppeddáné asszony lassanként mégis csak lecsillapodott, mintha Aldo Bruno okoskodásai és érvei meggyőzték volna. Végre lement már haterer és ötszáz líráig is, de ki-jelentette, hogy vakuljon meg inkább, semmint hogy olesóbban oadaadja a házat, de így is még előbb beszélnie kell a férjével és három napon belül adhatja majd csak a végleges választ.

— A ház szép — mondta, fölállt és föltar-totta a magasba a lámpát, hogy jobban megvilágítsa a szoba mennyezetét — tessék csak megnézni, nem szobának látszik ez, hanem templomnak! Templomnak! És a kilátás! Azt semmibe sem veszték?

(Folytatása következik.)

MEXIKÓI FÖLKELŐ-VEZÉR SÁTRÁBAN.

A MEXIKÓI FORRADALMÁROK TÁBORÁ.

Székely Bertalan Album.

Karácsonyi ajándékul minden előfizetőknek — újévkor belépő új előfizetőknek is — pompás kivitelű albumot adunk nagy festőművésznünk,

Székely Bertalan műveiből a művész tiz festményének művészi kivitelű színes másolatával Gerő Ödön szövegével.

Ez album lesz a nagy mester művészetének első összefoglalása s egyúttal párját ritkító képgyűjtemény, marandandó dísz minden család könyvtárának. A

Székely-Album

karácsonyi számunkkal egyidőben fog megjelenni, előfizetőknek ingyen küldjük meg. Újévkor belépő új előfizetőknek is.

A Vasárnapi Ujság kiadóhivatala.

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Horatius ódái és epodaszai. Ifj. Szász Béla könyve, melyet most adott ki a Kisfaludy-Társaság, érdekes kísérlet Horatius költészetének modern köntösbe foglalására. A ma is még legnépszerűbb és legismertebb latin költő összes ódái és kettő híján összes epodaszai adja a mai magyar költészet formáiban: jambusokban vagy magyar ritmusokban és rímekkel. Elvi szempontból mi az ilyen fordítást nem látjuk eléggé indokoltnak, azt hisszük, azok a versformák, melyeket Horatius használt, ma is hatatosan tudnak zengeni magyar nyelven, nem vettették meg el jogosultságukat, a mint hogy ezt éreztük nem egy klasszikus formájú fordításban s még inkább kiváló költőink klasszikus formájú eredeti verseim. Az a nyelv, melyen egykor Berzsenyi szólt, nem érezheti magát teljesen idegennek Alkaios és Sappho versformáit. Külföldi példák is e mellett szólnak, Carducci nagyságából és hatásából aligha vont le valamit is az, hogy a görög-római óda formáit használta. Viszont a modern formákban szükségképpen elváltozik az eredeti, még pedig nemcsak külsejében, hanem lényegében is, mássá válik a stílusa, a belső formája, nem is szólva arról, hogy az eredeti muzsikája teljesen elvész és új muzsikát kell hozzá teremteni. Már maga az, hogy Horatius verseibe belevittek a rímet, holott a versek eredetileg egy, a rímet nem is ismerő nyelven írtak, olyan eltávolodás Horatiusól és költészetének latin szellemétől, a melyt a fordítói művészet semmiféle ügyessége sem tudnak elpálástolni. A népszerűsítés szempontjának sincs meg számunkra a kellő nyomatéka, arról, hogy valaha is, bármilyen szempontból újra népszerűvé váljon, a nagy tömeg, a szórakozást kereső átlag-olvasók kedvére valókká legyenek a klasszikai irodalom remekművei, aligha lehet beszélni, a kik pedig ezután is olvasni és szeretni fogják a görög és latin költőket, az irodalom-értők, a finom ízlésű és műveltségű olvasók, azokat jobban kielégítik az eredeti formák. Ha ezeket az elvi természetű ellenvetéseket elfojtva, olvassuk Szász Béla fordításait, sok elismeréssel kell róluk szólunk: a fordító — ezt eredeti verseiről is tudják, épen a mi olvasóink — jól tud bánni a vers formájával, nyelvben van hajlékonyság s ha kell, erő is és versteknikája is figyelemreméltó. A lírai részek jobban sikerülnek neki, mint a pathetikuskak s Horatius bájoságát, finomságát és elmségségét teljesebben kapjuk meg, mint szónoki lendületét és az élelen elboruló bölcselkedését. A fordítás látható nagy szeretettel

készült a nagy írói gondossággal, erről tanuskodik bevezetése is, nem különben a bőséges jegyzetek, melyekkel a fordító az egyes költemények megértését igyekszik könnyebbé tenni.

Ujságírók. Radó Sámuel kitűnő publicista, a kinek háta mögött szép sikerek állnak úgy az aktuális publicisztikai harc, mint a publicisztikai tárcacikk terén, most a szépirodalom felé fordul: színdarabot írt, három felvonásos drámát. Abból az életkörülből veszi tárgyát, a melyt legjobban ismer, a melyben maga is majd egy életet töltött: az ujságírók világából, az ujságíró természetrajzát igyekszik megvilágítani, a többi emberekhez való viszonyát, politikai és szociális szerepét, saját külön pszichológiáját. A darab színpadi hatását természetesen majd csak a színpadi előadás fogja kipróbálni, így, olvasva különösen az kap meg benne, hogy milyen nagy a megfigyeléssel, a tényeknek milyen pontos ismeretével jellemzi tipikus alakjait és a kört, a melyben élnek.

A „Jó Pajtás”, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, november 30-iki számába Abrányi Emil és Benedek Elek írtak verseket, Szabóné Noglál Janka elbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja Dörnyögy úr utazását a cserkészúttal tutajon. Kertész labdarugó bajnok a magyarok első prágai győzelméről ír érdekes cikket, Altai Margit a francia gyerekekről, Faragó Géza szép képet rajzolt, Zsiga bácsi mulatságos mókát írt, Lakatos László a kumanovói hős című elbeszélést folytatja, Dánielné Lengyel Laura Egy szegény nő története című regényt. A kis krónika rovat, a rejtvények, szerkesztői úzenetek egészíti ki a szám gazdag tartalmát. A „Jó Pajtás” a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fill., félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal (IV. ker. Egyetem-utca 4.).

Uj könyvek. Horatius ódái és epodaszai. Fordította ifj. Szász Béla. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Budapest, Franklin-Társulat; ára füzve 4 korona, vászonkötésben 5 korona.

Ujságírók. Dráma három felvonásban, írta Radó Sámuel. Budapest, Franklin-Társulat; ára 2 K.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Lócsfalvi Br-Tai Sándor, a ríkanbeli honvédegyesület elnöke, 86 éves korában Gidófalván. — Várady Lajos gyógy-

szerecs, volt 48-as honvéd, takarékpénztári igazgató, 83 éves korában Szentesen. — Sclavik Rezső 48-as nemzetőr, 92 éves korában Budapest. — HARMATH KÁROLY nyug. evangélikus leiczeumi tanár, 75 éves korában Pozsonyban. — RINGBAUER GUSZTÁV luteránus lelkész s egyházmegyei főesperes, 63 éves korában Rajkán. — POROVICS VIKTOR görög-katolikus tiszteletbeli esperes lelkész, 58 éves korában Toronyán. — DRÉHER FERENC nyug. honvédelezkedő, 57 éves korában Budapest. — TELBISZ BENŐ honvédszázados Gyulán. — BERKOVITS GÁBOR nyug. államasvati főfelügyelő, 78 éves korában Budapest. — WEBER JÁNOS nyug. kőregyező, 79 éves korában Sárvárott. — SZOMORI és sodomori PÁLMÁNY KÁROLY nyug. törvényszéki főjegyző, 72 éves korában Komáromban. — HECKMANN JÁNOS volt postamester a tolnagegyei Kétyen. — TORBOSZLI GYÖRFY-BEREZKY LÁSZLÓ államvasuti osztályvezető mérnök, 42 éves korában Dicsőszentmártonban. — Csiklaptóczai BOXBOSZ ENDRE nyug. törvényszéki irodatiszt, 71 éves korában Csikszentredán. — GALLY KÁROLY, a Szepesi Hitelbank főpénztárosa, 57 éves korában Lőcsén. — VERBAY ISTVÁN somogy-csurgói ev. ref. lelkész, 86 éves korában Somogy-Csurgón.

ÖZV. DITTRICH KÁROLYNÉ, 66 éves korában Budapest. — ÖZV. paiszeghi és becsölgyői PAISS ANDORNÉ, szül. heidizti Hunkár Mária, 62 éves korában Budapest. — SCHMÉTER KÁROLYNÉ szül. sámsóni Polyák Paula, 60 éves korában Dombóváron. — BLAHUNKA GYULÁNÉ szül. Léding Irma, 67 éves korában Budapest. — ID. CSORNYAI ANTALNÉ szül. Gyulay Erzsébet, 61 éves korában Hajdúnánáson. — KISZÁMI PESCHA MIKLÓSNÉ szül. Sztójacsokvics Olga, 51 éves korában Budapest. — BIZÁKI PUKY JOLÁN, 72 éves korában Tápóságon. — LÓVY SAMUNÉ szül. Diener Szerén, 39 éves korában Budapest.

EGYVELEG.

*Az első gözhajó 1819-ben szelte át az atlanti oceánát. A Savannak nevé gőzös volt ez, a mely Bostonból indult és 26 nap alatt ért Liverpoolba.

1900 augusztus 9-én dr. Jessen Strassburgból Párisban értekezést tartott a fogak ápolásának fontosságáról. Többek között kijelentette: „Fogaknak racionális ápolása a legjobb megakadályozója a betegségeknek és igen fontos, hogy ezt a tényt, amennyire lehetséges, tudomásukra is adjuk. Egészséges fogak első feltétele annak, hogy a gyomrot jó állapotban tarthassuk, mert aztalatt, hogy ételünket jól megemésztjük, egészségünket fenntarthatjuk, avagy helyre-

állíthatjuk. A fogak tisztítására és jókarban tartására a legjobb szerek a Sarg-féle Kalodont ajánljuk, mely hála gyógyító tulajdonságának, a társadalom minden rétegében nélkülözhetetlen toalet-cikknek bizonyult.

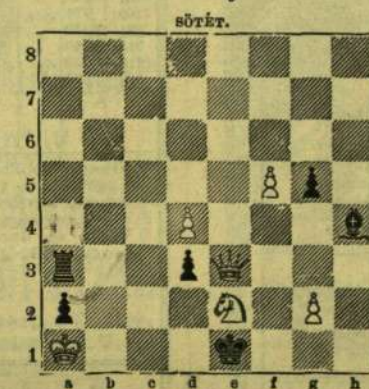

A nők ideálja a szép arczsín, az a matt, arisztokratikus teint, amely a valódi szépség esalhatatlan jele. A ráncok, szeplők és piros foltok teljes hiánya; tiszta és sima arczbőr: ez az eredmény érhető el a Crème Simon és a Simon-féle poudert és szappant együttes használatával. Csak valódiit kerjünk.

A szab. Schöberl-ágy nappal a legzöksebb helyen elfér (80 cm), éjjel azonban egy könnyű kézműdolattal tökéletes és kényelmes ágygá alakítható át, még a legnagyobb és legerősebb ember számára is. Ez időszerűt 184 ezer darab van használatban. Ez a mennyiség eklánians bizonyítja a szab. Schöberl-ágy szépségt és kényelmét voltát. Eddigélé összesen 37 aranyéremmel és a legmagasabb elismeréssel lett kitüntetve. Mindezt egybefoglalva konstatajuk, hogy a szab. Schöberl-ágy minden háztartásnak nem csak szükséges, de egyenes nélkülözhetetlen butoridarabjává vált.

SAKKJÁTÉK.

2877. számú földarvány Dehler Ottóól.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

A 2871. számú feladvány megfejtése Owen L. E. től. Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Kd5-e5 ... g3-g2 1. ... Kh2-g2 2. Ke5-d5 ... matt 2. Vd6-d2 ... matt

Helyesen fejtették meg: Morényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A „Budapesti Sakk-kör”. — A „Budapesti III. ker. Sakk-kör”. — Ludányi Antal. — Vyschogrod Pál. — Beer Mór. — Gotthold István (Budapest) Németh Péter (Csongor). — Kintsig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffbauer Antal (Lápóvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A „Győri Sakk-kör”. — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). — A „Zirci Táraszkör”. — A „Kálocai Katolikus Kör”. — Vetrőcs Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodas-újlak). — A „Dunasárdi Egyetemesi kör” (Dunasárd). — Barcs Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A „Leibicz Gúdasági Kaszinó (Leibicz). — Lusztik János és Szivák János (Albert-Íra). — „Csengeri Kaszinó” (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunz Rezső (Temesváros). — Budat Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Tálpus)

Szerkesztői úzenetek.

Városligetben. Kisé üres vers, nem ad biztosítékot arra, hogy csakugyan hasznos munkása lehessen irodalmunknak.

Bücsü-sorok. Nehéz órák. Csak szavakat hallani, a melyeket nem melegít át egy költő érzése.

Buda házak. Erről a témáról már annyit közlémény adtunk, ezikket, képket egyaránt, hogy ezikkét még akkor sem használhatók, ha érdekesebben és tartalmasabban volna megírva.

Egy koszori kis Mellítám halott fejére. Van valami a versben, a mi arra vall, hogy erő érzéstől akart általa szabadulni, de a költő alakító erőnek nincs meg benne elegendő mértéke.

Csodás kis kezud van. Tünődés. Egyik vers se mond olyat, a mit már egyszer nem mondtak volna és főleg erősebben, frissebbül, több szuggesztív erővel nem mondtak volna.

Az én átkom. A hogy én elindultam. Nem eredeti versek, egy erősebb szellem befolyása alatt áll, attól veszi át a motort és a gesztust, de sajnos, épen csak ezt.

Pusztá. Nincs egy eredeti szava sem, csak imitál az irodalomban milliószor elcsépejt szavakokat, mintha nem is a saját agyában termett volna, a mit mondani akar.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 44-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Itt a nyár.*

Felélő szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztéségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Schweizer's Selymet házhoz! Kérjenek mintát a mi udonságainkól fekete, fehér, vagy színesben: crepon, laposná, kínés, ottoman, mousseline stb. mousseline 120-cm széles, méterje K. 1.20-tól kezdve, hársny ruhának, és blúzoknak, plis, kabátoknak és köpenyeknek, valamint blúzok varrásán és ruhák valódi avyázi hímzésel hatást, -gyapjt, és setyemban. Mi csak ki kezeskedett az old selymessevetet árulunk, közvetlenül magánvevőknek, postaköltség, és vámmentesen a házhoz. (Dupla levélbályag.) Schweizer és Társa, Luzern U 24 (Svájc)

Steckenpferd lilliomtejszappan BERGMANN & CO. gyártmánya. ZEPHOREN a. E. előrhetetlen hatású szappól eltávolítására és nélkülözhetetlen szor arcz- és bőrpótlására, mit számtalan elismeréssel bizonyítottunk. Gyógytárakban, drogeriákban, illatszert és fodrász üzletekben 80 fillért kapható. Szintgy párdalan hatású női kémpótlásra a Bergmann „Manera” lilliomkrémje, mely tubusokban 70 fillért mindenütt kapható.

„Kufeké” tápláló, könnyen emészthető táp- és erősítőszert minden koru betegek, gyengék, lábadozók számára. Kellemes ízű és különféle módon kényelmesen készíthető el. Kérjük gyógytárakban, drogeriákban vagy egyenesen az R. Kufeké cégtől, Wien III., a „Kufeké” szakácskönyvet, mely 107 jól bevált receptet tartalmaz.

CZIMBALOM Legújabb szab. acélszerkezetűvel részletek in. Codaerős, tiszta hangú gramofon gép 25 K s feljebb. — Hozzá: Fedák Sári, Király, Réma, Bercei, Bencz, Garuo-161 legszebb lemezek 2 korona 50 fillér. Hegedűk világghírű mesterek há utázmatai Fuvolák, Táraszkörök, csiterák, harmonikák, stb. — Hárók. HOGYOROSSY GYULA hirt szab. koncertgyára. Javítási műterem stb. Számos kitüntetés a jó munkáért. — Árjegyzék ingyen. Bpest, VII., Rákóczi-ut 71.

TÁTRAFÜRED TÉLI GYÓGYHELY. TÉLI SPORT. REMEK TÉLI KLÍMA. 5 1/2 km BOPÁLYA KORCSOLYAPÁLYA. Téli idény: DECEMBER - FEBRUÁRS. Prospektust küld a GRAND HOTEL IGAZGATÓSÁGA.

Lohr Mária (KRONFUSZ) A főváros első és legérősebb csipke-tisztító, vegytisztító és kelme-tisztító gyári intézete. Telefon: József 2-37. Fűkök: II. ker., Fő-utca 27. sz. IV. ker., Eskü-út 6. sz. IV., Kecskeméti-utca 14. V. Harmad-utca 4. sz. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16. sz. VIII. ker., József-körút 2.

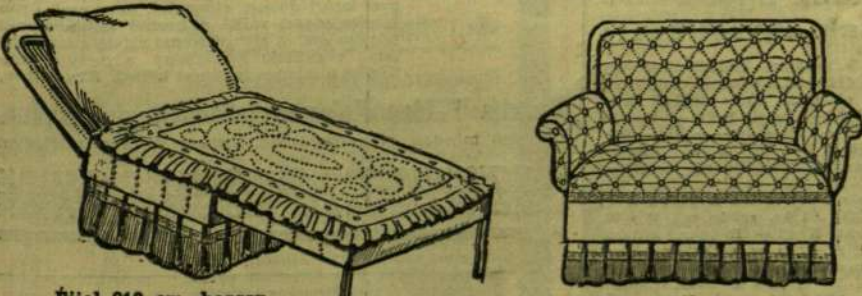
ASSZONYOK zavaroknál, ha már mindent megpróbáltak eredménytelenül, úgy hozzák meg az orvosoktól elismert, fűnyesen bevált szert. Megleppó eredmény. Szavaltott ártalmatlan. Naponta hálaíratok I. erősségű M. 4-90, II. erősségű M. 6-50. — Diarékra vámtmentesen széküldés utánvetel. Laboratórium F. Guttsche 673. Berlin C. 2.

RICHTER-FÉLE HORGONY-ÉPÍTŐKÖZKRENY Rendkívül szórakoztató játék gyermekek és felnőttek részére. Elragadó újdonság. Falusi házak és nyaralók fölépítésére szolgáló HORGONY-ÉPÍTŐSZEKRENYEK. Kapható az ország összes játéküzleteiben. Ingyen és bérmentve küldjük az 1514. sz. színes ábrákat a tartalmas jubileumi árjegyzékünkkel, ha a jegyzék számát közli velünk. Richter F. Ad. és Tsal, Wien XIII., valamint nagyban előruvítást: ATHENAEUM R. T. EISLER-OSZTÁLYA Budapest, VII., Miksa-utca 8.

GOÛT AMÉRICAIN

Van-e homokja? ha igen, akkor keverje cemenntel és készítsen faltégelákat, fedőcserepeket, úrtömböket, padló- és járdalapokat, esővetket, lépcsőfokokat, oszlopokat stb. belőle. — Szállítjuk az összes gépeket és formákat ezen jövedelmező iparághoz. Dr. Gasparly & Co. gépgyára Markranstádt, Lelpzig mellett. Kérjük gyárunkat meglátogatni. 228. számú árjegyzék ingyen.

MINDEN HÁZTARTÁSBAN NÉLKÜLÖZHETETLEN A 32 arany éremmel és a legfelső elismeréssel kitüntetett, VILÁGHÍRÜ „SCHÖBERL-ÁGY”

Ejél 210 cm. hosszú, kényelmes ruganyos-ágy. Nappal elegáns szék. Kapható minden kivitelben. Szétküldés a világ minden részébe.

Használatban 184.000 darab. Schöberl Róbert udv. száll. es. és kir. szab. gyára által ••• Kizárólag: Budapest, Harisbazar. ••• Mivel újabbban többféle silány utánzatot hoznak forgalomba, felkérem a t. közönséget, hogy ilyeneket saját érdekében utasítson vissza. Árjegyzék bérmentve. — Ugyanitt szabadalmazott ágygá alakítható divánok, székek betegk részére, sodronyágyak és díszes divánpárnák kaphatók.

„JESCOZIPÓK” ELSŐRENDÜK! Egységárak: A legjobb 12-50 kor. Angol varrott fekete, barna, lakk újdonságok. A lelegegánsabb 16-50. RAKTÁRAK: Deutsch Antal IV., ker., Kecskeméti-utca 19. sz., IV. ker., Kossuth Lajos-utca 2. sz., VII. ker., Erzsébet-körút 36. sz. Telefon: 44-57. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

„La jettavolito” hölgyek alkalmatlan hajszálait nyomtalanul eltávolítja, az arczbőr nem támadja, hanem ápolja, üdév, egyenletes, rózsássá teszi. Arczisztálásokat megszüntet. Használata legegyszerűbb, legdíszkrétebb. Gyermekek is veszélytelenül kezelhetik. Melegítés nélkül. Egyszeri megzerés évkre elegendő. Számos elismerőlevél és kitüntetés. Eredménytelenség esetén a pénz visszazadom. 4 kor. előzetes beküldésnél, használati utasítással, útikalauzzal, bérmentve küldi: Horovitz Miklós, Miskolcz 10. Utánvétél 4-60 K. AZ ÚJ „BERSON” Gummif-sarkot. Mindenki viseli, aki eleganciára és kellemes járásra válnak ad. Schöberl Róbert, Budapest VII.

A Magyar Királyi Államvasutak téli menetrendje.

A vonatok indulása Budapest nyugoti p.-u.-ról. Érvényes 1913 október hó 1-től.

Table with columns for departure time (Délrejt, Déltűn), destination (hova), and train details. Includes destinations like Vác, Rákospalota-Újpest, Esztergom, Wien, Paris, etc.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdőről.

Table with columns for departure time, destination, and train details for Buda-Császárfürdő.

A vonatok érkezése Budapest nyugoti p.-u.-ra. Érvényes 1913 október hó 1-től.

Table with columns for arrival time (Délrejt, Déltűn), origin (honnan), and train details. Includes origins like Rákospalota-Újpest, Esztergom, Wien, Paris, etc.

A vonatok érkezése Buda-Császárfürdőbe.

Table with columns for arrival time, origin, and train details for Buda-Császárfürdő.

CALDERONI ÉS TÁRSA

Advertisement for optical goods including binoculars and eyeglasses. Text: Budapest, V., Gizella-tér 1. (Haas-palota). Szemüvegek és orrcsüptetők legtekélyesebb Punctal és Iso-krystar üvegekkel.

Advertisement for Wiktorin lamps. Text: Wiktorin lámpa. A legszebb KARÁCSONYI AJÁNDÉK. Nincs vezeték! Bárhová vihető!

Angol bőrbutoripar Bőrbutor szakmuhelyek KENDI ANTAL Budapest, IV. ker. Semmelweis-u. 7. sz.

Large advertisement for Magnás Cipőkrém. Text: Mit kiabál? Hiszen mindenki tudja már, hogy a MÁGNÁS CIPŐKRÉM Minősége kifőnő puhit, lisztit, fényesít. Gyártja: HERCZEG és GEIGER.

Advertisement for Riessner Kályhák. Text: Phönix-folytonégők, Pluto az új rendszer, Fortuna. Ringelsen 7 estvérek cégnél Budapest, Hold utca 21.

Advertisement for Kocsiarucsarnok. Text: Budapest, IX., Köztelek-utca 4. A monarchia legnagyobb kocsiaktára. Árjegyzék ingyen.

Advertisement for Keleti I. medicine. Text: Csak a hölgyeket érdekli! Első magyar női egészségügyi és testápolási cikkek szaküzlete.

Advertisement for Orizze Megfiatalos Szépségét. Text: a hírneves bőrgyógyász a prof. dr. MARSCHALKO egy orvos-tanár eljárása szerint, tudományos alapon.

Advertisement for Ideggöngge Férfiak. Text: Aranydrom, Wien 1912. IDEGGÖNGGE FÉRFIAK egyöngölt erejüknek visszatérését elősegítik az EVATON-TABLETTÁK által.

Advertisement for Ékszeres! Ezüstneműek! Text: SÁRGA JÁNOS ékszerész, arany- és ezüstműves.

Advertisement for Paradiarsen. Text: Míg eddig a régi bőrbetegségek a legkülönbözőbb súlyos ideg-hajók, a sápkór, a női arczot eltekintve pat-tanások a női nemű szervek folyással kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelése-nél csekély értékű ideg-vezérek voltak utalva, addig újabbban a könnyebben emészthető s manapság már, minthogy leg-előkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicsegrő hatásait, hazánkban csaknem kizárólag keresnek örend. — Egy postaiad (7 palack) paradiarsen vasárnapu gyógyvizet Magyarország, összes postaiállomásaira 6 K 50-ért bér. szállít a foraktár

Advertisement for Rethy Béla Gyógyszerés. Text: RETHY BÉLA GYÓGYSZERÉS. Pemetefűczukorka. BÉKÉSCSABAN. ÁRA 60 fillér.

Advertisement for Köhögés. Text: rekedtség és hurut ellen nincs jobb a RETHY-FÉLE PEMETEFÜZCZUKORKÁNÁL.

Advertisement for Patyi Testvérek. Text: Modern művészi lakberendezések u. m. háló-, ebédlő-, új szalon berendezések a legegyszerűbb kivitelű a legfinomabbak Patyi Testvérek butoráruházában, Budapest, VIII. ker., Rákóczi-út 7. sz.

Advertisement for Rozsnyay Serail. Text: Rozsnyay SERAIL pipere-különlegességei. Kipróbált, közkedvelt és igen elterjedt szerék — Serail-arozkenes kiváló határu szereplő ellen, az arczot fehé-riti és bársnyphává teszi.

Advertisement for Kész ágyak. Text: Legjobb beszerzési forrás! Kész ágyak jó cseh ágytollból! Sűrűszálú vör. nankingba (foltelt) költve, egy dunyha 180x120 cm. 2 párnával, mindegyik 80x30 cm. új, puha, tartós tollal K 16.—.

Large advertisement for Margit-Créme. Text: MARGIT-CRÉME. Margit-szappan 70 fillér. Margit-puder 1 K 20 fill. a főrangú hölgyek kedvenc szépségi szere, az egész világon el van terjedve.

Advertisement for Ezüst! Drágakő! Ékszer! Text: Ezüst! DRÁGAKŐ! ÉKSZER! SÁRGA JÁNOS cs. és kir. udv. szállító, ékszerész, műtőművész.

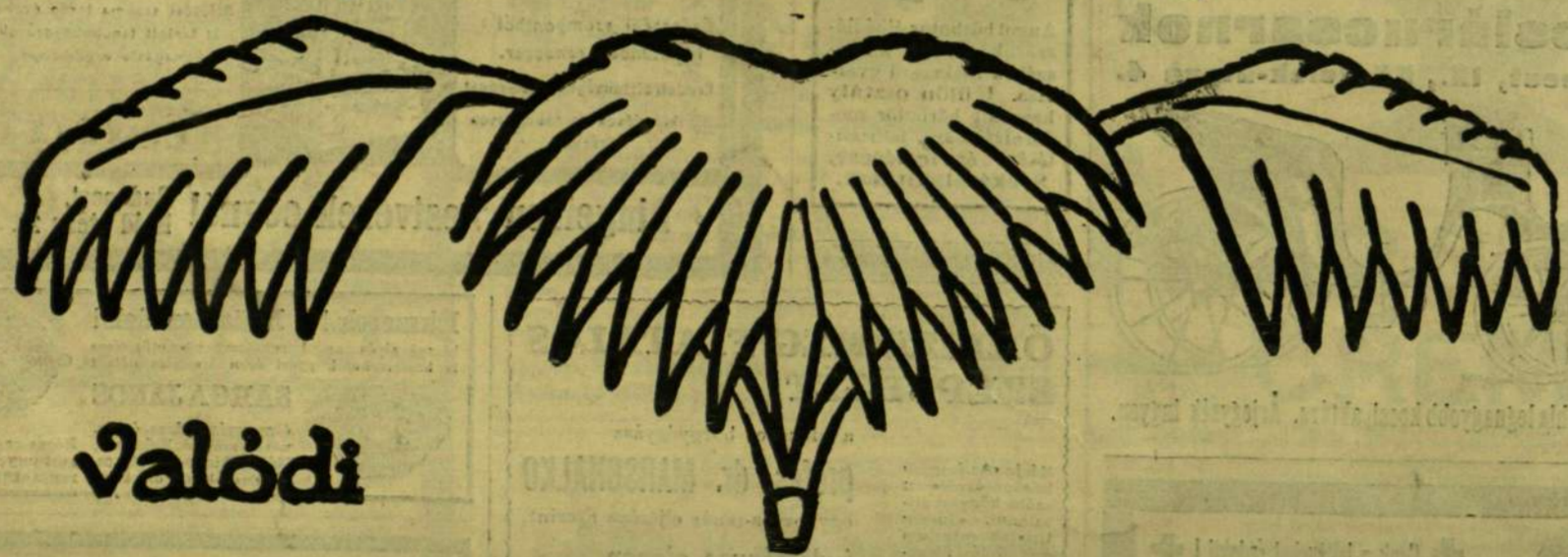
Az Ön szállítójának
lehet érdeke

Önnek azonban mást adni,

nem lehet érdeke

mást elfogadni, mint
 ezen védjegyű

PALMA

Valódi

KAUCSUK SARKOT

mely kipróbált *első minőségű magyar* gyártmány.

49. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
 HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 7.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegy-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
 ára 40 fillér.

Előfizetési
 feltételek: Egészévre — 20 korona.
 Félévre — 10 korona.
 Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
 negyedévenként 1 koronával
 több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
 határozott viteldij is csatolandó.

Ráday Pál. I.
 szül. 1677-† 1733.

RÁDAY PÁL, II. RÁKÓCSI FERENCZ TITKÁRA, A KI A FEJEDLEMNEK «RECRUESCUNT» KEZDETŰ KIÁLTVÁNYÁT IRTA.

Mányoki Ádám festménye az Ernst-múzeum kiállításán.